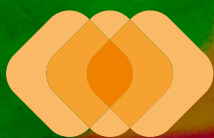

Uudenmaan liitto
Nylands förbund

UUSIMAA-KAAVA
2050

Uusimaa-planeering 2050 KAASAMIS- JA HINDAMISKAVA

Uusimaa liit 2017

Kujundus: Anni Levonen
Foto: Tuula Palaste
Joonised: Linda Saukko-Rauta

Veebiväljaanne

Helsinki 2017
Uuendatud 27.9.2018

Uudenmaan liitto // Nylands förbund
Helsinki-Uusimaa Regional Council

Esterinportti 2 B • 00240 Helsinki • Finland
+358 9 4767 411 • toimisto@uudenmaanliitto.fi • uudenmaanliitto.fi

Uusimaa-planeering 2050

Kaasamis- ja hindamiskava

INFOLEHT	4
EESSÕNA.....	5
Miks on maakonnaplaneering oluline?.....	5
1. LÄHTESEISUKOHAD	6
1.1 Uue maakonnaplaneeringu vajadus	6
1.2 Maakonnaplaneeringu ülesanne ja tähtsus	7
1.3 Maakonnaplaneeringu dokumendid.....	10
1.4 Uusimaa maakonnaplaneeringu olukord.....	10
1.5 Maakonnad ja uuenev seadusandlus	11
2. UUSIMAA-PLANEERING 2050 EESMÄRGID JA KAVANDAMISPÕHIMÕTTED.....	12
2.1 Planeeringu eesmärkide aluseks olevad tähtsaimad muutuvad tegurid	13
2.2 Planeeringu koostamist suunavad peaesmärgid.....	14
2.3 Planeerimisprotsessi suunavad eesmärgid.....	17
2.4. Uusimaa-planeeringu kavandamise põhimõtted.....	17
3. PLANEERIMISPIIRKOND.....	19
3.1 Uusimaa maakond.....	19
3.2 Uusimaa piirkonnad ja kohalikud omavalitsused.....	22
4. UUSIMAA-PLANEERINGU 2050 SISU JA LÄHTEANDMED	23
4.1 Uusimaa struktuuriplaneeringu sisu	23
4.2 Piirkondade maakonna etapiplaneeringute sisu	25
4.3. Piirkondade planeeringute eriküsimused	25
4.4 Uusimaa-planeeringu lähteandmed.....	26
5. MÕJUDE HINDAMINE	28
5.1 Peamised hinnatavad mõjud.....	28
5.2 Meetodid.....	29
6. KOOSKÕLASTUS	30
6.1 Ametiasutuste ja sidusrühmade koostöö	30
6.2 Koostöö ja kooskõlastus	32
6.3 Otsuste tegemine	32
7. AJAKAVA	33
8. LISATEAVE	34
Kontaktandmed	34

INFOLEHT

Publikatsiooni nimi

Uusimaa-planeering 2050 – Kaasamis- ja hindamiskava

Väljaandja

Uusimaa liit

Autor

Uusimaa liit

Ilumisaasta

2017. Uuendatud 27.9.2018

Keel

eesti, originaal soome

lehekülgi

36

Kokkuvõte

Seoses Uusimaa varasematest maakonnaplaneeringutest. Seoses Uusimaa varasematest maakonnaplaneeringutest saadud tagasiside ning valdade ja teiste sotsiaalsete sidusrühmade arutelude põhjal, on tekkinud vajadus strateegilisema maakonnaplaneeringu järele, mis kogub kokku maakasutuse põhiteemad. Uusimaa-planeeringust kavatakse teha muutuvasse keskkonda sobiv uut laadi töövahend.

Uusimaa-planeering hõlmab kogu Uusimaa piirkonda ja selle ajahorisont on aastast 2050. Planeering koosneb kolme piirkonna etapiplaneeringutest, mille kaudu lahendatakse piirkondade erivajadusi. Planeeringud koostatakse Lääne-Uusimaale, Helsingi piirkonnale ja Ida-Uusimaale.

Piirkondade etapiplaneeringuid juhtivaks taustpildiks on õigusliku mõjuta Uusimaa struktuurikava. Struktuurikava hõlmab kogu Uusimaad ja selles esitatakse üldpilt maakonna piirkondlikust struktuurist aastal 2050.

Uusimaa planeeringu 2050 koostamisel juhindutakse järgmistest peaesmärkidest: Kasvu jätkusuutlik suunamine ja piirkondade vaheline tasakaal, Kliimamuutustele reageerimine ning looduse ja loodusvarade säästev kasutamine, Heaolu ja atraktiivsuse tõstmine ning jätkusuutlik konkurentsivõime. Nendele on määratud alleesmärgid, peaesmärgid täpsustavad planeeringu koostamise põhimõtted ning iga piirkonna oma, eriküsimustega etapiplaneeringud. Planeeringut suunavad eesmärgid, koostamise põhimõtted ja eriküsimused on moodustatud koostöös sidusrühmadega.

Käesolevas kaasamis- ja hindamiskavas selgitatakse planeeringu eesmärgid, sisu ja tehtavaid uuringuid, mõju hindamist ja planeeringu koostamisel osalemise võimalust. Planeeringu koostamise protsessis on kesksel kohal osalejatega suhtlemine ja mõjude hindamine. Eesmärgiks on anda teavet planeeringu teostamise märgatavatest mõjudest maakondliku täpsusega. Milliseid mõjusid ja kuidas hakatakse hindama, selgub planeeringu edenedes. Uusimaa-planeeringu kaasamis- ja hindamiskava kohta koguti tagasisidet 13.2 – 13.3.2017. Kava on nüüd korrigeeritud tagasiside põhjal.

Võtmesõnad:

piirkonnaplaneering, Uusimaa, maakonna asendiplaani koostamine, Uusimaa-planeering 2050, kaasamine, mõjude hindamine

Märkused:

Väljaande pdf- versioon on meie kodulehel www.uudenmaanliitto.fi/julkaisut.

EESSÕNA

Miks on maakonnaplaneering oluline?

Uusimaa on lai, erinevatest piirkondadest ja valdadest koosnev tervik. Kogu Uusimaa arengu seisukohalt on oluline koondada jõud ja mõelda, millised maakasutuse lahendused teenivad parimal viisil kõigi huve. Maakonnaplaneering on tulevikku arvestades hea vahend, mis aitab teha mõistlikke otsuseid maakasutuse, elukeskonna, transpordi, teenuste, tegevusalade ja keskkonna seisukohalt. Maakonnaplaneering on ühine kava, mis aitab kõikidel osapooltel kujundada Uusimaad tervikuna ja arendada piirkonda arukalt. Ühiselt loodud Uusimaa on rohkem kui osade summa.

Maakonnaplaneerimine toimub avatult ja omavahel tihedalt seotult. Maakonnaplaneeringu eeliseks on seadusjärgne ühine kava, mille planeerimisel võivad kõik oma ideid ja nägemusi esitada. Käesolevas kaasamis- ja hindamiskavas selgitatakse planeeringu eesmärgid, sisu ja tehtavaid uuringuid, mõju hindamist ja planeeringu koostamisel osalemise võimalust. Osapooltel on planeeringu koostamise protsessis keskne roll. Nende kaudu jõuab planeeringu koostajateni teave, mis on elanikele ja piirkonnas tegutsevatele osalistele oluline. Piirkonna ühise tahte kujunemiseks on olulises rollis nii planeeringu protsess kui ka maakonnaplaneeringu lahendus.

Maakasutus- ja ehitusseaduse järgses planeeringute süsteemis on maakonnaplaneeringu ülesandeks juhtida kohalike omavalitsuste planeeringuid ja muid maakasutusega seotud tegevusi nii, et võetaks

arvesse riiklikult heakskiidetud maakasutuseesmärgid ning üleriigilised ja piirkondlikud vajadused.

Maakonnaplaneering on pika perspektiiviga kava, mis seab raamistiku maakonna arengule, samas selles ei käsitleta omavalitsuste siseseid maakasutuse küsimusi. Planeeringu koostamise eest vastutab Uusimaa maakonna omavalitsuste liit – Uusimaa liit. Maakonnaplaneering kinnitatakse maakonna volikogus.

Praegu koostamisel olev Uusimaa-planeering 2050 hõlmab kogu Uusimaa maakonda ja selle ajahorisont on aastaks 2050. See maakonnaplaneering koostatakse tervikliku plaanina, mis koondab kõik maakondlikul tasandil lahendamist vajavad maakasutuselased teemad. Uusimaa-planeeringu esialgsed eesmärgid ja lähtepunktid selgitatakse välja laiaulatusliku dialoogi teel omavalitsuste, erinevate sidusrühmade ja ekspertide vahel 2017 aasta jooksul. Planeeringu sisu teostab Uusimaa-programmi ja selles esitatud strateegilisi eesmärgid. Jõustudes asendab Uusimaa-planeering Uusimaa ja endise Ida-Uusimaa piirkonna üld- ja maakonna etapilaneeringud ja lihtsustab sedasi erinevatest osadest koosnevat raskesti mõistetavat tervikut.

Käesolev Uusimaa – planeeringu kaasamis- ja hindamiskava oli avalikul väljapanekul arvamuste avaldamiseks perioodil 13.2.–13.3.2017. Kava kohta saadi kokku 50 tagasisidet. Kava on nüüd tagasiside põhjal korrigeeritud.

Merja Vikman-Kanerva
Piirkonnaplaneeringu juht

1. LÄHTESEISUKOHAD

1.1 Uue maakonnaplaneeringu vajadus

Seoses Uusimaa varasematest maakonna-planeeringutest saadud tagasiside ning valdade ja teiste sotsiaalsete sidusrühmade arutelude põhjal, on tekkinud vajadus strateegilisema maakonnaplaneeringu järele, mis kogub kokku maakasutuse põhiteemad. Uusimaa – planeeringust kavatsetakse teha muutuvasse keskkonda sobiv uut laadi töövahend.

Uusimaa-planeering 2050: maakonna etapiplaneeringute tervik

Uusimaa-planeering hõlmab kogu Uusimaa piirkonda ja ajahorisont on aastast 2050. Planeering koosneb kolme piirkonna etapiplaneeringutest, mille kaudu lahendatakse piirkondade erivajadusi. Planeeringud koostatakse Helsingi piirkonnale, Ida-Uusimaale ja Lääne-Uusimaale.

Piirkondade etapiplaneeringuid juhtivaks taustpildiks on õigusliku mõjuta Uusimaa struktuurikava. Struktuurikava hõlmab kogu Uusimaad ja selles esitatakse üldpilt maakonna piirkondlikust struktuurist aastal 2050.

Maakonnaplaneeringu ülesande täpsustamine

Uue planeeringu eesmärk on riiklike huvide ja maakonna arengu seisukohalt vajalike tegurite parem äratundmine ja nende lahendamine. Sel viisil jääb maakonna plaanidele rohkem paindlikkust kohandada planeeringut vastavalt kohalikele tingimustele. Peamiseks eesmärgiks on määratleda uuesti maakonna arenguks olulised teemad, mida maakonnaplaneeringuga peab ja tasub reguleerida ning millise täpsusega. Maakonnaplaneeringuga lahendatavate teemade hulka tuleb vähendada ja planeerimismääruseid selgitada.

Uusimaa maakond on hoolimata oma osade erinevusest toimiv tervik ja piirkonna omavalitsused teevad omavahel tihedat koostööd. Maakond vajab

tulevikku ulatuvaid maakasutuse põhimõtteid ja eesmäärke.

Kogu maakonna piirkondade kasutamise planeerimise suunised määratakse Uusimaa struktuurikavas.

Koostatakse piirkondade vajadustele kohandatud planeeringud

Maakonnaplaneering peab vastama erinevate piirkondade vajadustele. Seega pole maakonnaplaneeringuga vajalik sekkuda nendesse olulistesse asjadesse, mis on erinevates piirkondades erinevad.

Piirkonniti koostatavates maakonna etapiplaneeringutes käsitletakse peale tervet maakonda hõlmavatele olulistele teemadele ka igale piirkonnale eraldi võttes olulisi küsimusi. Etapiplaneeringud koostatakse Helsingi piirkonda, Ida- ja Lääne-Uusimaale. Sellist osadeks jaotamist toetavad liikluskorralduskavade planeerimise piirkonnad ja muu juba väljakujunenud koostöö.

Eesmärk on, et piirkonniti koostatavaid etapiplaneeringuid saaks vastavalt vajadusele uuendada ilma kogu maakonnaplaneeringu struktuurikava käsitlemiseta. Uuendamiste osas tuleb siiski alati arvestada struktuurikavas määratud kogu maakonda hõlmavaid piirkondade struktuuri, transpordiühenduste ja rohealade arendamise ning loodusvarade kestliku kasutamise põhimõtteid.

Uusimaa maakonna-planeeringute selgitus

Uusimaa-planeering 2050 koostatakse valdavalt olemasolevatele planeeringulahendustele tuginedes. Planeeringu koostamine lähtub vajadusest kaasajastada planeeringulahendusi ja selgitada mitmetes etappides koostatud planeeringute tervikut. Samal ajal püütakse vähendada käsitletavate teemade hulka.

Uusimaa-planeeringuga kehtestamisega soovitakse tühistada kõik varasemad maakonnaplaneeringud ja säilitada vaid tähtsamad, üle maakonnapiiride planeerimist eeldavad teemad. Paljud teemad

nagu näiteks 4. maakonnaplaneeringus käsitletud maastikukujundus ja kultuurikeskkond, peegeldavad seletuskirja ja planeeringu-lahenduste osas hetke-seisu. Nende osas võib tühistamine tähendada jõus olevate planeeringulahenduste määramist, peaaegu samas vormis, uude maakonnaplaneeringusse.

Õigusmõjusid omavate planeeringupunktide muutmine või täielik tühistamine eeldab põhjalikke teadmisi muudatuse mõjudest detailsemas planeeringus.

Seisukohavõtt rakendamisel

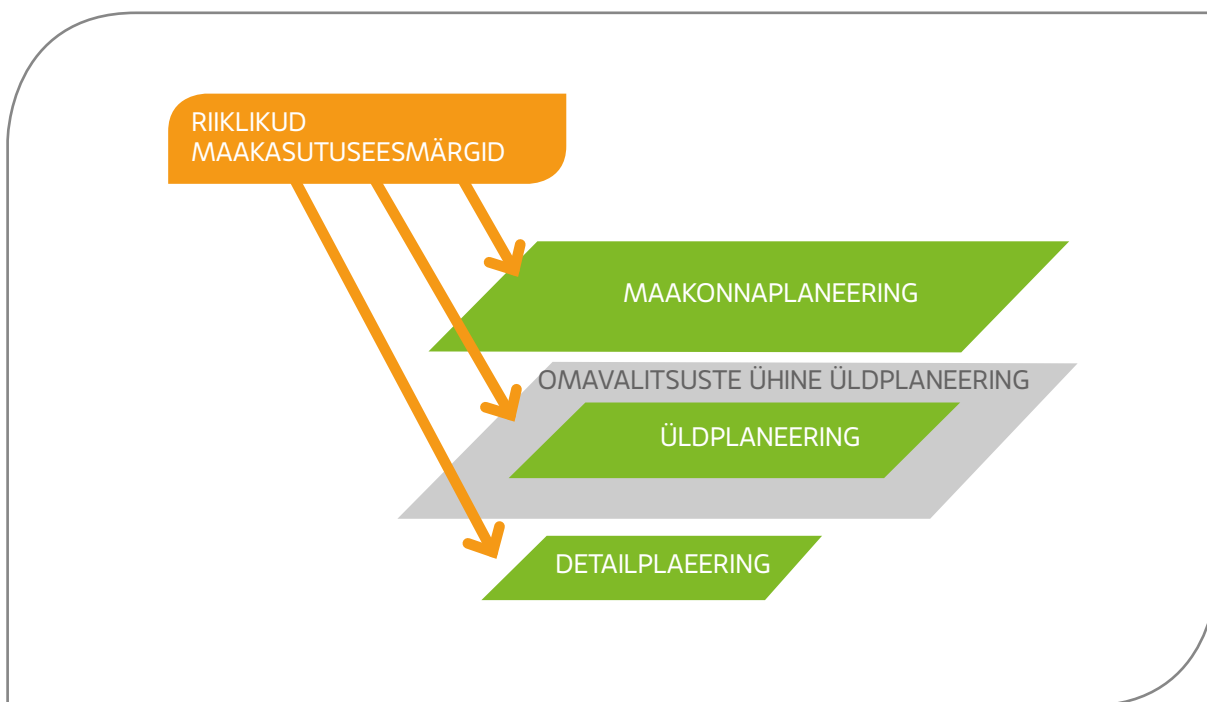
Eriti oluline on soodustada maakonnaplaneeringu rakendamist terve maakonna arengu seisukohalt mõistlikus järjekorras. See eeldab omavalitsuste ja teiste, piirkonna arendamises osalevate asutuste koostööd ja kokkuleppeid. Kuigi traditsiooniliselt on maakonnaplaneeringut nähtud kui piirkonna reservmaade plaanina, võidakse edaspidi seda arendada ka rohkem rakendamise ajastamise ja järjekorra suunamisel.

1.2 Maakonnaplaneeringu ülesanne ja tähtsus

Maakasutuse planeerimissüsteemi kuuluvad maakasutus- ja ehitusseaduse (MRL) kohaselt riiklikud maakasutuseesmärgid (VAT), maakonnaplaneering, üldplaneering ja detailplaneering (Joonis 1). Maakonna-planeering on juhiseks kohaliku omavalitsuse üldplaneeringule ja ametkondade muudele maakasutust puudutavale plaanidele. Maakonnaplaneeringu koostamisel tuleb arvesse võtta nii riiginõukogu heakskiidetud riiklikud maakasutuseesmärgid kui ka maakonna arendamise vajadused. Maakonnaplaneering ei käsitle kohalikke, näiteks omavalitsuse siseseid, maakasutuse vajadusi.

Maakonnaplaneeringu koostamise eest vastutab maakonna liit, mis on antud piirkonna valduses olev omavalitsusliit. Maakonnaplaneeringu kiidab heaks kohalike omavalitsuste volikogude poliitiliste jõudude poolt valitud maakonnavolikogu.

Kinnitatud maakonnaplaneeringul on õiguslik jõud. Maakonnaplaneeringul ei ole õiguslikku mõju üldplaneeringu ega detailplaneeringu alal. Maakonnaplaneering on juhendiks üld-planeeringut ja detailplaneeringut koostades või muudatusi tehes ja muude maakorralduse meetmete kasutusele võtmisel.

Joonis 1. Maakasutuse planeerimise süsteem.

Maakonnaplaneeringu sisu nõuded

Maakonnaplaneeringus esitatakse maakasutuse ja ühiskonnastruktuuri põhimõtteid ning määratakse maakonna arengu seisukohalt vajalikud maade reservid ja üldised asukohad maakonna mõistes tähtsatele tegevustele. Maade reservid ja muud märgistused on suunatud vaid sellises ulatuses ja sellise täpsusega kui maakasutust puudutavate riiklike või maakondlike eesmärkide seisukohast või rohkem kui ühe omavalitsuse maakasutuse kooskõlastamise seisukohalt on vajalik.

Riiklikud maakasutuseesmärgid

Riiklike maakasutuseesmärkide ülesanne on kindlustada riiklikul tasandil olulistele aspektidele tähelepanu pööramine maakondade ja omavalitsuste planeerimisel ning riigiasutuste töös. Riiginõukogu võttis 14.12.2017 vastu otsuse uuendatud riiklike maakasutus-eesmärkide kohta. Riiginõukogu otsus jõustub 1.4.2018. See riiklike maakasutuseesmärkide otsus asendab 2000. aastal kehtestatud ja 2008. aastal muudetud Riiginõukogu otsuse.

Maakasutus- ja ehitusseadus §28

Maakonnaplaneeringut koostades tuleb maakasutuseesmärke arvesse võtta eespool sätestatu kohaselt. Planeeringut koostades tuleb tähelepanu pöörata piirkonna erivajadustele. Planeeringut tuleb võimalusel kohandada maakonnaplaneeringu piirkonnaga piirnevate alade maakonnaplaneeringutega.

Looduskaitseaduse (1096/1996) §7 ja §77 viidatud looduskaitseprogrammide ja -otsuste ning §32 viidatud maastikualasid puudutavate asutamisotsused peavad olema juhiseks planeeringu koostamisel.

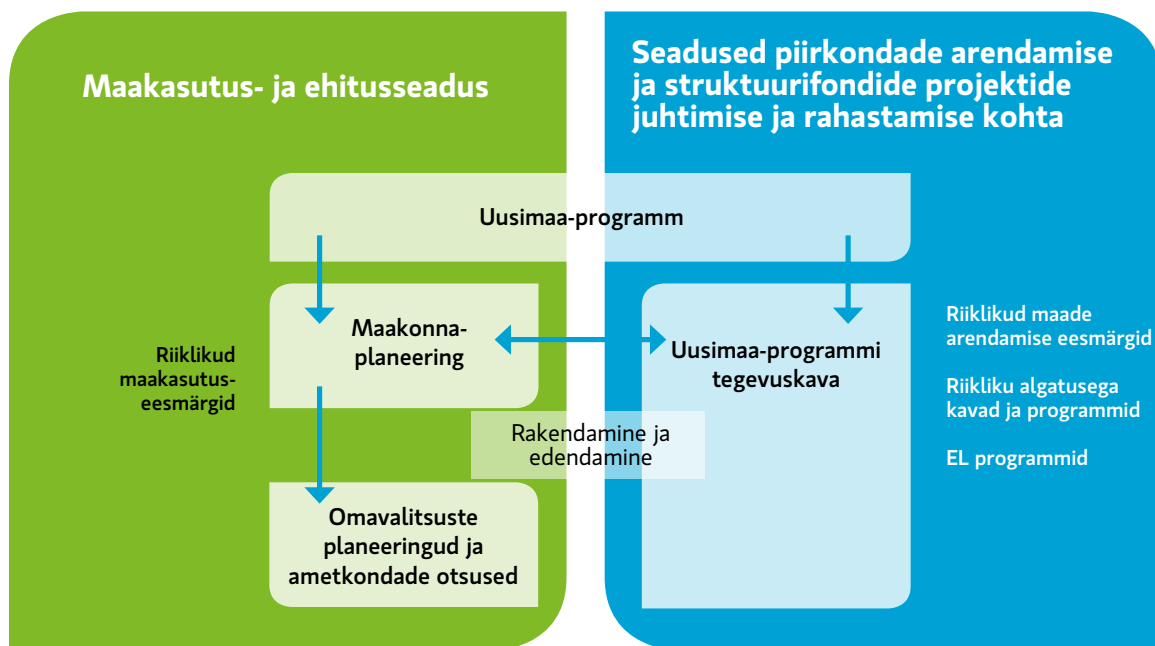
Planeeringu koostamisel tuleb erilist tähelepanu pöörata:

1. maakonna piirkondlikule ja kogukondlikule struktuurile;
2. piirkondade ökoloogilisele jätkusuutlikkusele;

3. keskkonna ja majanduse seisukohast säästlikule transpordile ja tehnilisele hooldusele;
4. vee- ja maavarade säästlikule kasutamisele;
5. maakonna ettevõtluse tingimustele;
6. maastiku, loodusvarade ja kultuuripärandi hoidmisele; ning
7. puhkealade piisavusele.

Planeeringut koostades tuleb ka silmas pidada maakasutuse ökonoomsust ja maaomanikule või selle õiguse teisele omanikule tekkivat ülemääraselt suurt kahju. Planeeringut koostades tuleb välja selgitada, keda planeeringu rakendamine ja selle meetmed puudutavad.

Eelpool mainitud paragrahvi aspektid tuleb kindlaks teha ja rakendada sellises mahus nagu üldiselt maakonnaplaneering eeldab.

Joonis 2. Maakonna arendamise mudel.

Ühtse Uusimaa maakonna arendamine

Uusimaa arendamise lähteseisukohad on kirjas Uusimaa-programmi 2.0, mis on piirkonnas tegutsevate ühine strateegiline volikoguperioodi kattev arenguplaan. Uusimaa omavalitsused, riigihaldus ning ettevõtlus, haridus ja paljud teised sektorid võtavad arvesse Uusimaa-programmi oma strateegiaplaanides, finantseerimisotsuste ettevalmistamisel ja hangeprioriteete paika pannes. Uusimaa-programmi 2.0 rakendamisel võib toetada planeeringulahendusi, näiteks regionaalarengu rahastamise algatamisel ja suunamisel maakonna arengut edasiviivatesse arendusprojektidesse.

Uusimaa-programm 2.0 sisaldab maakonna pika perspektiiviga visiooni ja strateegiat aastaks 2050 ning strateegilisi prioriteete aastateks 2018-2021. Maakonna volikogu kiitis Uusimaa-programmi 2.0 heaks detsembris 2017. Programm koostati paralleelselt Uusimaa-planeeringuga samadele selgitustele põhinedes ja eesmäärke määratledes.

Struktuurifondide ja riiklike vahendite määramisega suunatakse maakonnas Uusimaa-programmi 2.0 rakendamist. Koostöös osalejatega koostatakse kava, milles kirjeldatakse kahe järgneva aasta tähtsamad hanked, ettevaatusabinõud ja plaanid. Tegevuskava kiidab heaks maakonna koostöögrupp.

Uusimaa-programmi 2.0 strateegilised pidepunktid on

- Terve ja oskuslik inimene,
- Edukas ja vastutustundlik ettevõtlus ning
- Kliimatark ja mitmekülgne maakond.

Programmi visiooniks on **Helsinki Region 2050 – Cool & the most Vibrant region in Europe.**

Lisateave: www.uudenmaanliitto.fi/uusimaa-ohjelma

1.3 Maakonnaplaneeringu dokumendid

Maakonnaplaneering võidakse koostada MRL §27 kohaselt tervet maakonda ja kõiki maakasutus-vajadusi käsitleva maakonna üldplaneeringuna, teatud valdkonda puudutava etapikavana või maakonna piirkondi puudutava kavana. Praktikas tehakse ka maakonna üldplaneeringus käsitletavate teemade suhtes valikuid.

Maakonna planeerimine on pidevalt täienev protsess, milles uued planeeringud osaliselt asendavad või osaliselt täiendavad kehtestatud maakondlike planeeringute kogumit. Käesoleva olukorra planeerimisel tuleb arvesse võtta kõiki kehtivaid maakonnaplaneeringuid. Eeskätt kiiresti areneval Uusimaal eeldab maakonnaplaneeringu ajakohasena hoidmine pidevat planeerimist. Uusimaal on hetkel jõus juba mitmed maakonnaplaneeringud ja nendest moodustuvat tervikut on kohati juba keeruline mõista.

Maakonnaplaneeringu dokumendid

Maakonnaplaneering koosneb planeeringu-kaardist, plaanimärgetest ja nendega seonduvatest planeerimisjuhistest. Planeeringuga on seotud ka sõnaline seletuskiri, mis selgitab ja loob tausta planeeringu-kaardil ja planeerimisjuhistega esitatud lahendusele. Planeeringukaart, märged ja juhised on volikogus kinnitatavad dokumendid. Kuigi planeeringu seletuskirjal ei ole sellist õiguslikku jõudu nagu planeeringukaardil, -märgetel ja juhistel, on seletuskiri planeeringu tõlgendamisel oluline tähtsus ja seda kasutatakse muuhulgas kohtumenetlustel tausta informatsioonina. Maakonnaplaneeringus kasutatakse planeeringulahendustele tagapõhja loomiseks lisakaarte, et neid illustreerida, selgitada ja täpsustada. Lisakaardid täiendavad planeeringukaarti ja need võivad omada ka õiguslikku jõudu.

1.4 Uusimaa maakonnaplaneeringu olukord

Uusimaa-planeeringu lähteseisukohaks on Uusimaal kehtiv ja juriidilist jõudu omav maakonnaplaneering. Uusimaa ja Ida-Uusimaa maakonnaplaneeringud on tervikplaneeringud, kus on olemas kõik riiklikult olulised maakasutustüübid.

Need on koostatud 2000 aastate alguses ja nende lahendusi on hiljem analüüsitud ja täiendatud

erinevaid teemasid puudutavate maakonna etapiplaneeringutega. Uusimaa ja Ida-Uusimaa maakonnad ühinesid aastal 2011 uueks Uusimaa maakonnaks. Peale seda on järk-järgult käsitusviisidelt osaliselt erinevaid maakonnaplaneeringuid vähehaaval ühtlustatud, kuid teatud teemade osas on kogu Uusimaa maakonda vaatlev korrelatsioon ja planeerimise ühtlustamine veel tegemata.

Uusimaa maakonna etapiplaneeringud 1, 2 ja 3 täiendavad ja korrigeerivad üldplaneeringut valitud teemade osas.

Maakonna 1. etapiplaneering on koostatud vaid endise Uusimaa maakonna kohta ja 3. etapiplaneering hõlmab vaid kitsast teemat ja Espoo piirkonda. Maakonna etapiplaneeringud 1, 2 ja 3 on hetkel kehtivad. Uusimaa maakonna 4. etapiplaneering täiendab ja korrigeerib kehtivaid maakonnaplaneeringuid. Maakonna volikogu kiitis maakonna 4. etapiplaneeringu heaks 2017 aasta kevadel.

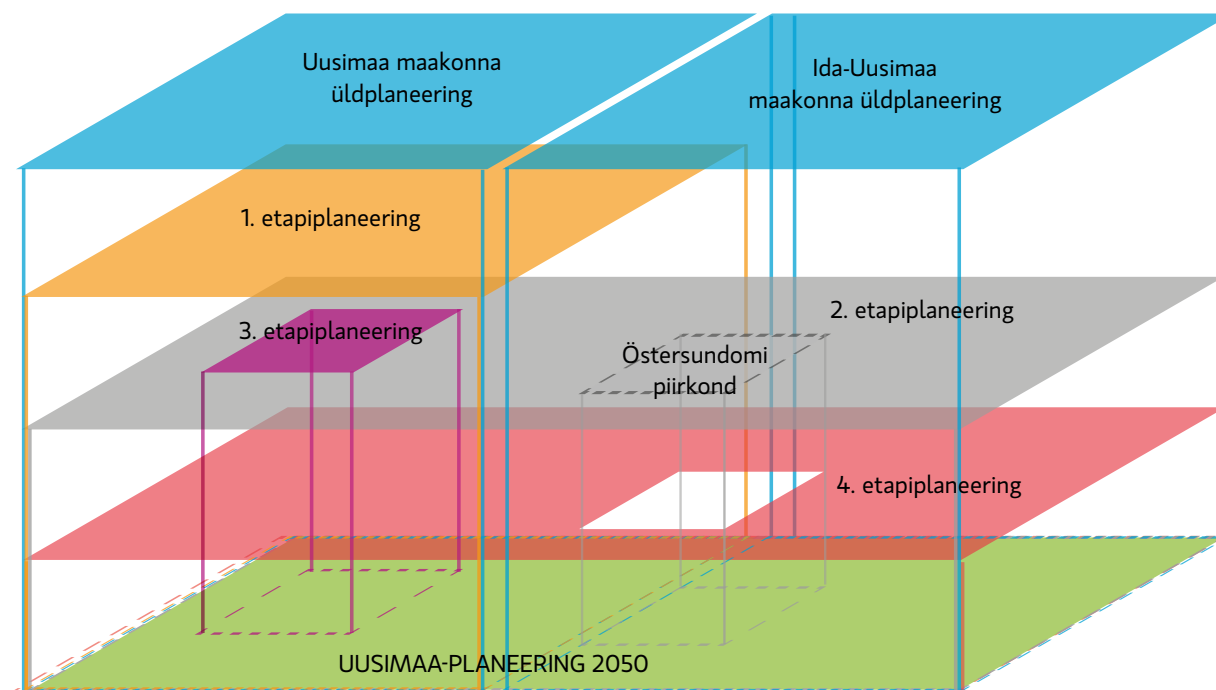
Maakonna 4. etapiplaneeringu lisainfo: www.uudenmaanliitto.fi/neloskaava.

Eelpool mainitud maakonnaplaneeringutele kehtivad Östersundomi piirkonnas lisaks Uusimaa ja Ida-Uusimaa maakonnaplaneeringutele veel maakonnaplaneeringuteks muudetud piirkonnaplaneeringud. Östersundomi piirkonda koostatakse maakonnaplaneeringut, mis hõlmab Östersundomi ja Sipoo Söderkulla vahelise ala ning osa Vantaa Läänsalmest. Helsingi, Vantaa ja Sipoo on koostamas piirkonna omavalitsuste ühist üldplaneeringut. Östersundomi piirkonna maakonnaplaneeringut koostatakse eraldi protsessina, Uusimaa maakonna 2. etapiplaneeringu osana. Östersundomi piirkonna maakonnaplaneeringu etappe võib vaadata internetis aadressil: www.uudenmaanliitto.fi/ostersundom.

Uudenmaan maakuntakaavojen kokonaisuus

Uusimaa piirkonna maakonnaplaneeringus on peale 4. etapiplaneeringu valmimist erinevaid plaanimärke üle 100. Käesoleva olukorra planeerimisel tuleb arvesse võtta kõiki kehtivaid maakonnaplaneeringuid. Olemasolev maakonnaplaneerimise olukord on kogutud mitteametlikku planeeringukaartide kombinatsiooni.

Uusimaa maakonnaplaneeringud on koostatud mõõtkavas 1:100 000 – 1:150 000. Mõõtkava ei mõjuta planeeringu üldist taset ja maakonna-planeeringu märged on sama üldised olenemata esitatud mõõtkava suurusest.

Joonis 3. Uusimaa maakonnaplaneeringu olukord.

1.5 Maakonnad ja uuenev seadusandlus

Maakonna reform loob uue piirkondliku halduse, ühendades maakondliku liidu, riigi regionaalhalduse osa ja omavalituse funktsioonid. Maakonnast saab uus regionaalhalduse tasand. Maakondadele koondatakse sotsiaal- ja tervishoiuteenuste korraldamine, regionaalhalduse ülesanded ja piirkondlikud teenused.

Uusimaa maakonna piirid ei muutu ja ei muutu ka maakonnaplaneeringu piirkond. Maakonnaplaneeringu seisukohast on oluline poliitilise juhtimise muutumine. Otsevalimistel valitakse uutele maakondadele omavalitsuste esindajad ja maakonna valitsus jõustub praeguse informatsiooni kohaselt 2020. aasta algusest. Maakonna reform mõjutab ka seadusandlust. Maakonna reformi II- etapis tehakse ettepanek muuta maakasutus- ja ehitusseaduse õigusakte, et maakonnaplaneerimise koostamine kuuluks maakonna ülesannete hulka. Lisaks oleks maakonna ülesandeks maakasutuse planeerimine ja soodustada ehitusjärelvalve korraldamist kohalikes omavalitsustes. Valitsuse maanteeseaduse muutmise ettepaneku kohaselt, vastutab maakonna liiklusjärelvalve-ametnik maakonna liikluskorralduse planeeringute ja nende kooskõlastamise eest teiste planeeringutega.

Uusimaa maakonna reformiga seonduvat saab jälgida aadressil www.uusimaa2019.fi.

2017. aasta jooksul muudeti ka maakasutus- ja ehitusseadust (MRL). Muudatusega lihtsustati ehitamisega seonduvat lubade ja detailplaneeringute taotlemise korda ning suurte jaekaubandusüksuste paiknemist.

Praeguste ELY-keskuste (elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus) rolli on muudetud nõuandvamaks ja samas on piiratud planeeringute edasikaebamise õigust. Seadusemuudatustega seotud küsimused ja vastused on kogutud aadressile www.ym.fi/mrlmuutokset.

14.12.2017 tegi Riiginõukogu otsuse maakonnaplaneeringuid suunavate riiklike maakasutuseesmärkide kohta. Riiginõukogu otsus jõustub 1.4.2018. See üleriiklike maakasutus-eesmärkide otsus asendab 2000. aastal kehtestatud ja 2008. aastal muudetud otsuse.

Eesmärgiks on valmistada Uusimaa-planeering ette nii, et see toimiks maakasutus- ja ehitusseaduse järgse maakonnaplaneeringuna, olenemata halduslikest ja seadusandlikest muudatustest.

2. UUSIMAA-PLANEERING 2050 EESMÄRGID JA KAVANDAMISPÕHIMÕTTED

Planeerimise protsessile on seatud eesmärgid nii sisu kui ka ettevalmistuse osas. Uusimaa-planeeringu peaeesmärkide sisu annab ettekujutuse, millise tuleviku Uusimaa poole püüeldakse. Planeeringu peaeesmärkidega soovitakse reageerida aktuaalsetele ja prognoositavatele muutuvatele teguritele ja väljakutsetele. Planeeringu peaeesmärgid muutuvad planeerimise protsessi edenedes konkreetsemaks kavandamis põhimõtete ja piirkonnakavade eriküsimuste kaudu.

Planeeringu protsessi eesmärkidega

kirjeldatakse, millist maakonnaplaneeringut ja kavandamisprotsessi Uusimaa-planeeringu

2050 protsessiga taotletakse. Protsessieesmärgid vastavad varasemates planeeringute voorudes leitud vajadustele ja regionaalplaneerimise töökeskkonna muutustele, nagu näiteks regionaalreform.

Planeeringu peaeesmärgid on koostatud ennetavalt kõige olulisemate tuleviku muutuste põhjal tihedas koostöös planeeringu sidusrühmadega. Planeeringu peaeesmärkideks on juhinduda konkreetsemalt koostamis põhimõtetest, planeeringu

lahendustest, nende mõjude hindamisest ja alternatiivide võrdlemisest ning hiljem planeeringu eesmärkide teostamise seire.

Piirkondlike planeeringute eriküsimused moodustatakse planeeringu peaeesmärke täpsustades, kooskõlas kõigi kolme piirkonna kohalike omavalitsuste ja ekspertidega. Nendes küsimustes on arvesse võetud iga piirkonna eripära ja arendamise vajadusi.

Säästev areng on osa kõikidest Uusimaa-planeeringu peaeesmärkidest, samuti majandusliku, ökoloogilise, sotsiaalse ja kultuurilise jätkusuutlikkuse vaatevinklist. Planeeringu eesmärkidele avaldavad mõju riiklikud maakasutuseesmärgid, Uusimaa-programmi eesmärgid ning teised riiklikud ja maakondlikud eesmärgid ja strateegiad ning varasemate maakonnaplaneeringute eesmärgid. Samuti on arvesse võetud Euroopa 2020- strateegia eesmärgid. Arutelude kaudu on püütud arvesse võtta ka planeeringu tähtsamate sidusrühmade eesmäärke.

2.1 Planeeringu eesmärkide aluseks olevad tähtsaimad muutuvad tegurid

Tuleviku muutused kiirenevad ja on raskemini prognoositavad, seega tuleb maakonnaplaneeringus võrreldes varasemaga valmis olla keerulisemateks ja ootamatuteks arenguteks. Järgnevalt kirjeldatakse Uusimaa tuleviku-uuringute kogutud muutuvaid tegureid, mida peetakse Uusimaa üldplaneeringute ja maakonnaplaneeringute seisukohast olulisemateks.

Globaliseerumise tagajärjel kasvab riikidest, piirkondadest ja organisatsioonidest koosnevate võrgustike ja liitude tähtsus. Lisanduvad majanduslik ja poliitiline ebastabiilsus ja algselt piirkondlikud häired võivad paisuda globaalseteks. Globaliseerumine ja rahvusvahelistumine suurendavad ka sisserännet. Vastandina globaliseerumisele võib tugevdada paikkonna väärtustamist ja kultuuripärandisse suhtumist.

Piirideülene konkurents rahvusvahelistel turudel eeldab piirkondade spetsialiseerumist ja profileerimist, mida saab toetada kõrgetasemeliste uuringute, innovatsiooni ja digitaliseerimise teel. Rahvusvahelise konkurentsivõime seisukohast on eriti oluline tööturu suurusel ja terviklikkusel. Suureks väljakutseks on Uusimaa tööturupiirkonna laienemisest tingitud töö- ja asjaajamisreiside kasvu reguleerimine.

Kasvava pendeldamisega kasutatakse tööjõuressursse paremini, kuid teisest küljest suurendab see

töölesõitude vahemaid.

Maakonnaplaneeringu seisukohalt esitavad tõsise väljakutse töö- ja majanduselus raskesti enustatavad muutused. Uusimaa tugevaim sektor on informatsiooni- ja äriteenused, mille osakaal kasvab tulevikus prognooside kohaselt kiiresti. Hinnanguliselt on selle kasv Uusimaal suhteliselt kiirem kui mujal Soomes. Kuigi tööturg koondub üha rohkem pealinna piirkonda, on ka mujal Uusimaal eeldusi eriti just elanikkonna kasvust tingitud teenindusvaldkonna töökohtade kasvule.

Ühiskonna ja üksikisikute käitumist muudavad tehnoloogiline areng ja digitaliseerimine. Need võimaldavad muuhulgas uusi kasutusmudeleid nii liikluses, majanduses kui ka teeninduses. Füüsiline liikumine ja transpordi vajadus väheneb, kui paljud asjad on võimalik korda ajada distantsilt ja virtuaalselt. Teisalt võib füüsiline aktiivsus üldiselt isegi suurene da kui näiteks vabal ajal liikumine kasvab. Ettevõtete võimalused asukoha valikul globaalsel tasemel kasvavad, kuid piirkondlikul tasemel näib ettevõtete koondumine atraktiivsetesse keskustesse ja arengukoridoridesse jätkuvat.

Kliimamuutus on meie aja suurimaid väljakutseid. Globaalsel tasemel on kliima soojenemisega seotud näiteks põud ja merepinna taseme tõus, mille mõjud võivad Uusimaal avalduda näiteks sisserände suurenemisega. Äärmuslikud ilmanähtused nagu tormide ja paduvihmade põhjustatud üleujutused võivad põhjustada majanduslikku kahju mh Infrastruktuurile, ehitistele ja majandustegevusele.

Kliimamuutuse leevendamine eeldab energiatekita valdkonnas üleminekut fossiilsetelt kütustelt keskkonnasõbralikele energiatallikatele. Energiatõhusate lahenduste kasutamine kasvab nii transpordis, elamumajanduses kui ettevõtluses. Pinnase ja biomassi tähtsus süsiniku sidumisel kasvab. Ringlusmajandus ehk materjalide taaskasutus laieneb kõikides valdkondades, vähendades tekkivate jäätmete hulka ja säästes loodusvarasid.

Puhas vesi, põllumaa, erinevad mineraalid ja paljud teised loodusvarad on lõppemas. Looduse mitmekülgus on ohus kui liikide looduslikud elupaigad hävinevad kliimamuutuse ja inimtegevuse tagajärjel.

Linnastumine suurendab loodusvarade kasutamist ja survet haljasalade piisavusele. Ehitatud linnakeskkond kontsentreerub, muutes elukeskkonna hubasuse üha olulisemaks teguriks linnapiirkondades.

Elanikkonnast üha suurem osa elab linnades, kuid teisalt elamumajanduse mitmeetstarbelisus kasvab. Ümberasumise suund on maalt linnadesse, mis omakorda tugevdab linnakeskuste positsiooni võrreldes väikeste maakonnakeskustega.

Ümberasujad on tavaliselt noored ja tööelised ja nii ka loomuliku rahvastikuiibe kasvu rõhk on linnades. Oht on, et piirkonnastruktuur polariseerub üha tugevamalt arenevateks linnapiirkondadeks ja taandarenevaks maapiirkonnaks. Teisalt võib maapiirkond lõigata linnade kasvust kasu, näiteks lähitulevikus kohaliku energia, kohaliku toidu ja turismi kasvust. Samuti on ohuks see, et kasvab erinevate rahvastikugruppide vaheline majanduslik ja sotsiaalne ebavõrdsus veelgi. Rahvastikugruppide erinevad vajadused eeldavad võrreldes varasemaga mitmekülgsemat elu- ja olukeskkonda, elamuehitust ja teenuste pakkumist. Erinevate piirkondade tugevate külgede ja rollide väljaselgitamise ja kasutamise tähtsus kasvab.

Demograafia mõjutab tugevalt Uusimaa arengut. Pensionäride arv ja osakaal Uusimaal kasvab

veelgi. Uusimaal kasvab ka tööelise elanikkonna osakaal, kuid teistes piirkondades on suured erinevused tööelise elanikkonna arengus. Laste ja noorte arvu kasv aeglustub. Rahvastikuiivet tõstev tähtsaim allikas on immigratsioon. Elanikkonna vananemine ja nõrgenev hooldusmäär kujutavad väljakutset avalike teenuste tagamisele ja majandusele eriti väljaspool pealinna piirkonda.

2.2 Planeeringu koostamist suunavad peaesmärgid

Uusimaa-planeeringu peaesmärgid on:

- **Kasvu jätkusuutlik suunamine ja piirkondade vaheline tasakaal**
- **Kliimamuutusele reageerimine ning loodust ja loodusvarasid säästev kasutamine**
- **Heaolu ja atraktiivsuse tõstmine**
- **Jätkusuutlik konkurentsivõime**

Kliimamuutusele reageerimine ning looduse ja loodusvarade säästlik kasutamine

- Neutraalse süsiniku jalajälje edendamine
- Loodusvarade säästva kasutamise edendamine
- Looduse mitmekesisuse lisamine
- Ökosüsteemiteenuste pakkumiste parandamine
- Materjali- ja ressursitõhusus
- Ringlusmajanduse edendamine

Kliimamuutusele reageerimine hõlmab planeeringus leevendamise ja kohanemisega seotud tegevusi. Planeerimistöös edendatakse neutraalset süsiniku jalajälge. Eesmärgiks on saavutada jätkusuutlik ja saastevaba ühiskonna struktuur, toetades maakonnaplaneerimise abil säästlikke eluviise, saastevaba ja taastuva energia tootmist ja energiatarbimise vähendamist.

Planeerimistöös peab maakasutusmeetmega olema valmis ka kliimamuutusega seotud ekstreemseteks ilmastikuoludeks, merepinna tõusuks, taimhaigusteks ja kliimapõgenike arvu suurenemiseks. Planeerimistöö eesmärk on edendada loodusvarade nagu metsade ja põldude, vee-, pinnase- ja energia- varude säästlikku kasutamist. Sellega on seotud ka materjali- ja ressursitõhususe ning ringlusmajanduse edendamine.

Planeerimistöö eesmärgiks on ka Uusimaal looduse mitmekesisuse suurendamine ja ökosüsteemiteenuste pakkumise parandamine.

Heaolu ja atraktiivsuse tõstmine

- Piirkondade tugevustele põhinev profileerimine ja arendamine
- Loodusläheduse edendamine
- Sujuv argipäev
- Teenuste kättesaadavus
- Tervisliku ja turvalise elukeskkonna edendamine
- Mitmekesistuvate eluviisidega ja väärtustega arvestamine

Uusimaa atraktiivsus ja heaolu eeldus on ainulaadne keskkond, mida tuleb hoida. Planeerimistöös tuleb kasutada Uusimaa erinevate piirkondade tugevusi ning igat piirkonda arendada vastavalt oma lähteseisukohtadest ja vajadustest, et profileerunud piirkonnad täiendaksid üksteist. Erinevatest atraktiivsetest piirkondadest koosnev Uusimaa on tervikuna väärtuslikum kui selle osade summa.

Atraktiivse keskkonna üks osa on looduse lähedus ja sellele lihtne ligipääsetavus. Ka rahvusvaheliselt on looduslähedus oluline atraktiivsuse tegur, mida tuleks ka maakonnaplaneeringuga edendada. Väärtuslikud kultuurikeskkonnad, mis hõlmavad kultuurimaastikke, ehituspärandit ja muinasmälestisi, on olulised identiteedi tegurid, mis tugevdavad seeläbi elanikkonna suhet oma elukeskkonnaga. Kultuurikeskkondade hoidmine ja arendamine, nende väärtusi ja eripära arvesse võttes, lisab maakonnale atraktiivsust ja loob ainulaadseid elukeskkondi.

Heaolu ja atraktiivsust lisavad nii sujuv igapäevaelu kui ka teenuste kättesaadavus. Teenuste kättesaadavuse tähtsus kasvab rahvastiku vananedes veelgi. Sujuva igapäevaeluga on tugevalt seotud ka ühiskonnastruktuur, näiteks transpordiühenduste toimivus.

Tervisliku ja turvalise elukeskkonna edendamine maakonnaplaneeringuga, tõstab Uusimaa elanikkonna heaolu. Planeerimistöös tuleb arvestada mitmekesistuvaid eluviise ja väärtuseid ning püüda tagada heaolu võrdselt kõikjal Uusimaal. Multifunktsionaalne ühiskonnastruktuur saab reageerida erinevate rahvastikugruppide erinevatele vajadustele.

Jätkusuutlik konkurentsivõime

- Rahvusvahelise konkurentsivõime tõstmine
- Uusimaa ligipääsetavuse parandamine rahvusvahelisel ja riiklikul tasandil
- Töökohtade ja teenuste kättesaadavuse parandamine
- Ettevõtete jätkusuutlik konkurentsivõime ja ettevõtlustingimuste parandamine
- Uute tehnoloogiate ja tegevusmodelite märkamine ja kasutamine
- Piirkondade nutikas spetsialiseerumine kasvualdkondades

Jätkusuutliku konkurentsivõime eesmärgiga soovitakse reageerida maakonna planeerimisel töö- ja ettevõtluskeskkonna muutustele, piirkonna majanduse ja globaliseerumise väljakutsetele ning uute tegevusmodelite ja tehnoloogia arenguga kaasneva te muutustele. Uusimaa konkureerib teiste Euroopa pealinnapiirkondadega maailmamajanduses.

Et atraktiivne olla, peab Uusimaa pakkuma elanikele ja ettevõtetele teistest pealinnapiirkondadest paremaid ja samas säästvamaid arenguvõimalusi.

Planeeringuga soovitakse parandada Uusimaa

juurdepääsetavust rahvusvahelisel ja riiklikul tasandil. Oluline on parandada Uusimaa sisest töökohtade ja teenuste kättesaadavust. Juurdepääsetavuse parandamisega toetatakse turupiirkonna laienemist ja piirkondliku majanduse positiivset arengut.

Planeeringu eesmärk on toetada ettevõtete jätkusuutlikku konkurentsivõimet ja ettevõtluskeskkonda. Planeerimisprotsessis tuleb arvestada ja kasutada nutikat kasvu potentsiaali, tehnoloogia arengut ja uusi tegevusmudeleid. Maakonnaplaneerimise tähtsaks eesmärgiks on veel Uusimaa nutika spetsialiseerumise toetamine ja piirkondade omade tegevusalade tugevdamine.

2.3 Planeerimisprotsessi suunavad eesmärgid

Uusimaa-planeeringu eesmärgiks on riiklike maakasutuseesmärkide ühildamine maakondlike ja piirkondlike eesmärkidega. Ülesandeks on läbi avatud ja kaasava protsessi kujundada maakonna ühine tahe planeeringus käsitletavate teemade osas. Maakonnaplaneeringu koostamine käib tihedas sünergias teiste paralleelselt edendavate protsessidega.

Tähtis ülesanne on avada planeeringulahenduste põhjendused ja planeerimismääruste (eesmärkide) tõlgendused. Planeeringu eesmärkide ja lahenduste edendamisse panustatakse aktiivselt ja

järevalve teostamiseks arendatakse lihtsalt kasutatavad seiremõõturid.

Eesmärgiks on dünaamiline ja paindlik planeerimisprotsess, mis püüab reageerida regionaalarengu vajadustele ja töökeskkonna muutustele ja mille materjalid on kergesti kättesaadavad. Planeerimisetöö eesmärgiks on uute meetodite ja tööriistade arendamine, mis on kasulikud ka planeerimistöö sidusrühmadele.

Planeerimistööd soovitakse teha avatud ja laiapõhjalises suhtluses, koostöös erinevate planeeringu sidusrühmadega.

Planeerimisprotsessis kasutatakse aktiivselt omavalitsuste ekspertide ja otsustajate, Uusimaal tegutsevate erinevate ametkondade ja naaberomavalitsuste esindajate oskusi ja seisukohti.

2.4. Uusimaa-planeeringu kavandamise põhimõtted

Planeeringu analüüsietapi (sealhulgas arenduspiltide ja taustauuringute) põhjal on maakonna valitsuse poolt heakskiidetud Uusimaa-planeeringu ühtsed kavandamise põhimõtted. Kavandamise põhimõtted näitavad, kuidas lahendada planeeringu kavandamise küsimusi. Need põhimõtted saavad planeeringulahendustes ja planeeringu dokumentides konkreetse vormi.

Paljusid teemasid on otstarbes käsitleda ühtsel moel eri piirkondade etapiplaneeringutes ja planeeringu planeerimispõhimõtted kirjeldavad neid ühiseid mängureegleid.

Uusimaa-planeeringu kavandamise põhimõtted on jagatud seitsme erineva pealkirja alla:

1. Jätkusuutlik kasv tsoonides
2. Elujõuliste keskuste võrgustik
3. Säästlik liikumine
4. Hea juurdepääsetavusega Uusimaa
5. Spetsialiseerunud piirkonnad ja tegevusvaldkonnad
6. Atraktiivne keskkond
7. Toimiv infrastruktuur ja taastuenergia

1. Jätkusuutlik kasv tsoonides

Esimese põhimõtte kohaselt planeeringus on mõtte peamiselt suunata keskkonnasäästliku transpordi, hea juurdepääsetavusega ja funktsionaalsete keskuste ja linnapiirkondade kasvu, toetades säästlikku liikumist, teenuseid ja keskuseid. Planeeringu eesmärk on toetada asustuse funktsionaalselt mitmekesistumist ja segunemist. Kasv on mõistlik suunata peamiselt olemasolevasse struktuuri majanduslikel ja ökoloogilistel põhjustel.

2. Elujõuliste keskuste võrgustik

Teise põhimõtte kohaselt suunatakse iga piirkonna kasv piirkonna tähtsamate ja juurdepääsetavamate keskustesse. Keskuste elujõulisust toetab maakasutuse tõhustamine nii keskustes kui ka nende lähiümbruses. Oluline on toetada keskuste mitmekülgsel arengul keskendudes nende omadele tugevatele külgedele (näiteks koondades jaekaubanduse keskustesse).

3. Säästlik liikumine

Kolmanda põhimõtte kohaselt toetatakse planeeringuga säästlikku liikumist piirkonnas tihendades ühiskonnastruktuuri. Piirkondlikul tasandil toetab planeering transpordivõrgustikku nii tsentris kui ka tsentri ja piirkondlike keskuste vahel. Tähelepanu tuleb pöörata ka jätkuliinidele ümbruskonnast keskustesse. Planeeringu vahendid hõlmavad maakondlikul tasemel transpordiühenduste loomist, kui ka ümberistumis- ja ühenduspunktide ülevaatamist.

4. Hea juurdepääsetavusega Uusimaa

Neljanda põhimõtte kohaselt toetatakse Uusimaa siseriiklikku ja rahvusvahelist juurdepääsetavust lennu- ja meretranspordi toimimise tingimuste ühendamisel maismaa ühendustega. Tähtsamad transpordisõlmed on Helsingi-Vantaa lennujaam, sadamad ja logistika-alad. Rahvusvahelise konkurentsivõime seisukohalt loovad transpordisõlmed eelduse tööturapiirkonna laienemisele. Seoses sellega on olulisemad projektid näiteks Tallinna-Helsingi tunnel, Lentorata (Helsingi-Vantaa lennujaama kaudu kulgev busside kaugliin), ESA-rata (Espoo-Salo raudtee otseühendus) ja Itärata (lennujaama läbiv rongiühendus Ida-Soomest ja Peterburist).

5. Spetsialiseeruvad piirkonnad ja tegevusalad

Viienda põhimõtte kohaselt toetatakse planeeringuga maakonna erinevates osades ettevõtluskeskonnas tegevus- ja arengutingimusi vastavalt iga tegevusvaldkonna vajadustele. Planeeringulahendustes arvestatakse erinevate piirkondade tegevusalade tugevusi ja eripärasid. Tegevusaladele on planeeringu mõju tihti kaudne. Planeeringu edendamise meetmete hulka kuuluvad transpordiühenduste võimaldamine, maakasutuse tõhustamine ja keskuste toetamine.

6. Atraktiivne keskkond

Kuuenda põhimõtte kohaselt toetatakse keskkonna atraktiivsust määrares kindlaks ja säilitades looduse mitmekesisuse, maastiku, kultuurikeskkonna, loodusvarade ja puhkealade tähtsamad piirkonnad ja ühtsuse säilitamise ja arengu võimalused. Suurtel ja tasakaalustatud haljasaladel on tähtsus nii kliimamuutusele reageerimisel, looduse mitmekesisusele kui ka maapiirkondade tegevusalade tasuvusele. Atraktiivsed keskkonnad on olulised nii elanikele kui ka turistidele.

7. Toimiv infrastruktuur ja taastuenergia

Seitsmenda põhimõtte kohaselt soodustatakse planeeringuga kliima seisukohalt üleminekut taastuenergia süsteemidele. Planeeringuga tagatakse riiklikult ja maakondlikult olulisemate infrastruktuuri piirkondade hooldus ja võrgustik ning nende arendamise vajadused.

3. PLANEERIMISPIIRKOND

3.1 Uusimaa maakond

Rahvastik

Uusimaa-planeering 2050 hõlmab Uusimaa maakonna 26 valda. Uusimaa on Soome rahvarohkeim piirkond. Piirkonnas elab 1,6 miljonit inimest, kes moodustavad kolmandikku kogu elanikkonnast. Prognoside kohaselt kasvab aastaks 2050 elanike arv 550 000 inimese ja 240 000 töökoha võrra. Uusimaa-planeeringus on kesksel kohal jätkusuutliku kasvu suunamine ja sellega kaasnevad muutused. Rahvastiku kasvu prognoositakse enamikes Uusimaa valdades, kuigi rahvastiku arvu kasvu erinevused tsentri ja äärepiirkondade valdade vahel on suured. Kõige rohkem peaks elanike arv suurenema pealinnapiirkonnas.

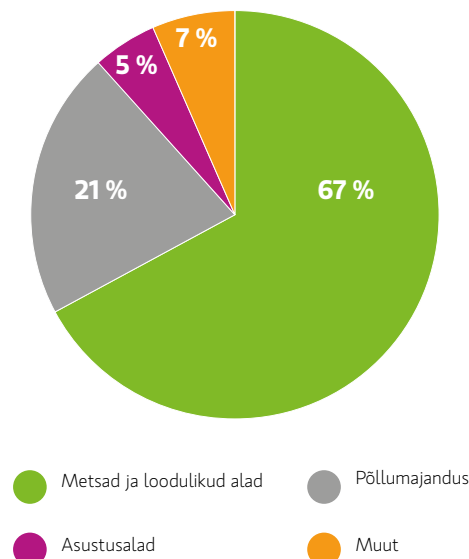
Demograafilise arengu hindamine põhineb Uusimaal koostatud rahvastikuprognosidel*, milles on arvestatud piirkondlikus majanduses toimuvate muutustega. Nendeks on näiteks elanikkonna vanuseline struktuur, tööjõuvajadus, ettevõtete investeeringud ja elamispindade tootmine. Piirkondliku majanduse muutused kajastavad demograafilist arengut eelkõige piirkondade vahelise rände kaudu.

Uusimaal kasvab elanike arv keskmiselt 16 000 inimese võrra aastas (2050. aastaks 2,17 miljonini). Kui majanduskasv on mõõdukas, kasvab elanike arv keskmiselt 13 000 – 15 000 inimese võrra aastas (2,13 – 2,16 miljonini). Väga aeglase majanduskasvu korral aga keskmiselt 5 000 inimese võrra aastas (1,78 miljonini). Maakonnaplaneeringu seisukohalt on kõige huvitavam tugeva kasvu variant, sest see näitab, milliseks kasvuks oleks põhjust valmis olla.

Maakasutus

Uusimaa pindala on 9097 km². See on 3 protsenti kogu Soome pindalast. Maakonna elanikkonnast elab üle kahe kolmandiku pealinnapiirkonnas. Kuigi Uusimaa on kõige tihedamini asustatud maakond

Joonis 5. Uusimaa maakasutus 2012.
Allikas: Corine Land Cover 2012 (SYKE).

Soomes, on selle pindalast 85% hoonestamata. Siiski on viimase aastakümne jooksul asustusega kaetud ala kiiresti laienenud. Ka selles osas on Uusimaa valdade erinevused suured.

Lõunapoolsest asukohast, vahelduvast maastikust ja pinnavormidest ja väikestest saartest koosnevast suurest saarestikust tingitult on Uusimaal paljudele liikidele ainulaadseid elupaiku. Metsad, põllud, veekogud ja teised looduslikud alad moodustavad liikide säilimise ja levimise seisukohast olulise ökoloogilise võrgustiku. Kasvav elanikkond vajab mitmekülgseid vaba aja veetmise võimalusi, kuid kohatine välja ehitamata alade kasutusele võtmise surve on ohuks puhkealade säilimisele.

* Laakso, S. (2017). Uudenmaan aluetalouden skenaariot sekä väestö- ja työpaikkaprojektioit.

Uusimaa geograafiline asukoht ja soodsad looduslikud tingimused on loonud aluse maakonna rikkale kultuuriajaloole. Maakonna omapärasemate kultuurikeskkondade hulka kuuluvad Suomenlinna, rauavabrikute miljööd, ranniku ja saarestiku villad, viljakate jõeorgude kultuurimaastikud jt.

Maakasutus on selgelt jagunenud linnalikuks pealinnapiirkonnaks ja suurteks hoonestamata aladeks idas ja läänes. Eeskätt pealinnapiirkonnas elavad inimesed, peaaegu kõik elavad Helsingi linna piirkonda kuuluvas alas. Osade Uusimaa lääne- või idapoolsema asukohaga valdades elavate inimeste osakaal on alla poole elanikkonnast.

Elamine

Maakonna erinevates osades on väga erinevaid elamurajoone. Uusimaalastest elab 63% korterimajas, kuid korterelamu on kõige levinum eluaseme

tüüp pealinnapiirkonnas. Elamumajanduse probleemid eri piirkondades on ka erinevad. Kitsas ja kallis eluase on eriti probleemiks pealinnapiirkonnas ja see mõjutab kogu piirkonna konkurentsivõimet.

Töölkäimine

Pealinnapiirkonnas on töötamise piirkond suur ning töö ja kodu vahelised vahemaad on Uusimaal pikemad kui mujal Soomes. Pealinnapiirkonnas on ühistranspordi kasutamise osakaal peaaegu pool kõiki sõitjatest, ülejäänud maakonnas on sõiduauto kasutamine selgelt kõige populaarsem.

Uusimaa osa kogu riigi tootmisest ja tööpärust on selgelt suurem kui tema osa kogu riigi elanikkonnast. Piirkonna osa kogu Soome sisemajanduse kogutoodangust on peaaegu 40 protsenti. Uusimaal tehakse 36% Soome koguinvesteeringutest.

Tabel 1. Töökohad tegevusvaldkonniti 2014. Allikas: Tilastokeskus.

	Teabe- ja ettevõtlusteenused	Tööstus, laondus ja logistika	Kaubandus, majutus- ja toitlustustegevus	Avalik haldus ja heaalusteenused	Tootmine	Muut
Helsingi piirkond	27,6 %	21,5 %	17,8 %	25,7 %	0,3 %	7,2 %
Lääne-Uusimaa	12,0 %	31,6 %	15,9 %	30,9 %	3,2 %	6,5 %
Ida-Uusimaa	13,8 %	37,1 %	14,3 %	25,0 %	4,0 %	5,7 %
Uusimaa	26,3 %	22,5 %	17,5 %	25,9 %	0,6 %	7,1 %

Tabel 2. Uusimaa rahvaarv 2015 ja töökohad 2014. Allikas: Tilastokeskus.

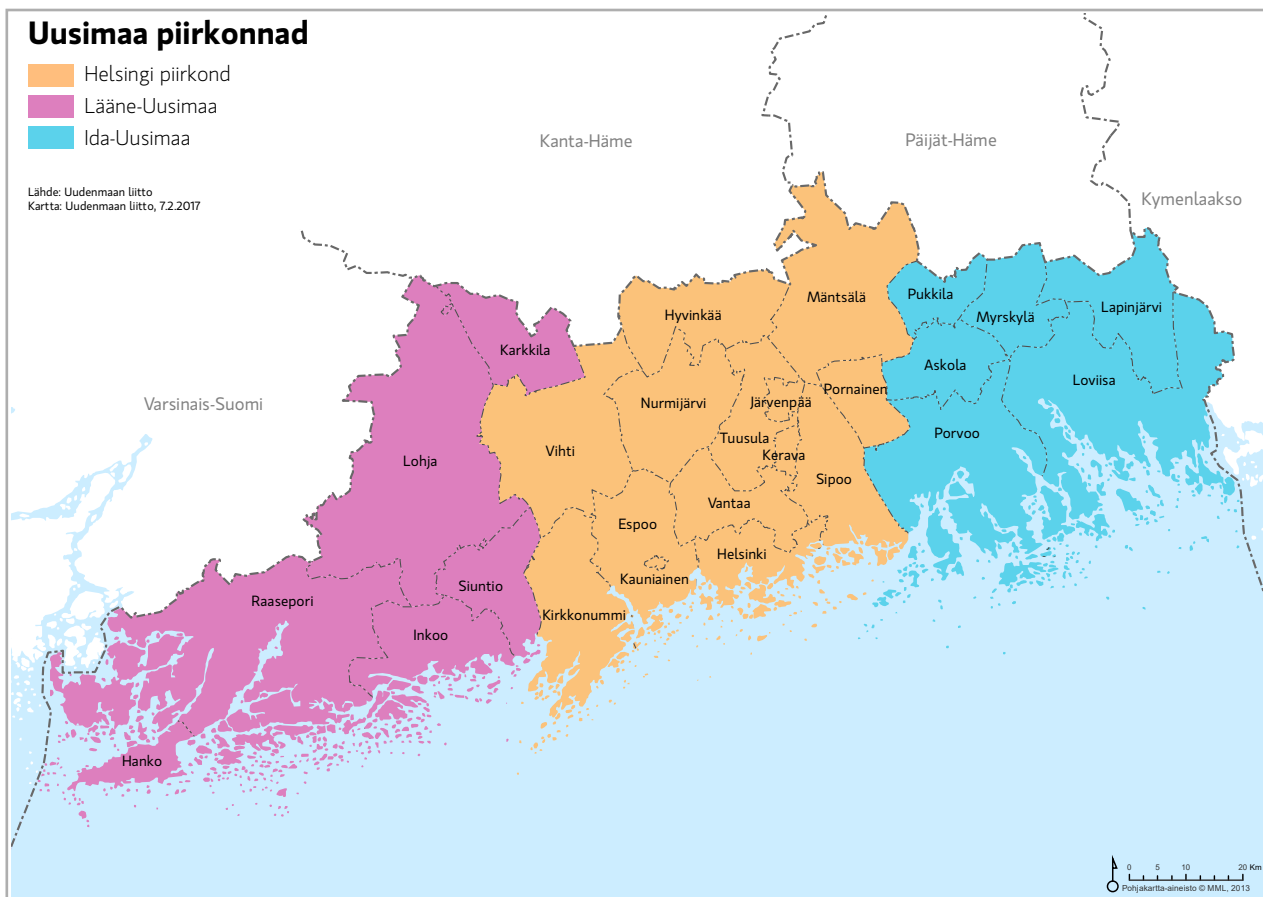
	Rahvastik (31.12.2015)	Töökohad (31.12.2014)
Espoo	269 802	118 065
Helsinki	628 208	379 250
Kauniainen	9 486	2 402
Vantaa	214 605	107 332
Hyvinkää	46 463	18 906
Järvenpää	40 900	11 912
Kerava	35 293	12 076
Kirkkonummi	38 649	10 624
Mäntsälä	20 685	5 956
Nurmijärvi	41 897	11 756
Pornainen	5 125	1 039
Sipoo	19 399	5 625
Tuusula	38 459	13 898
Vihti	28 919	8 030
Helsinki piirkond	1 437 890	706 871
Hanko	8 864	3 633
Inkoo	5 541	1 320
Karkkila	8 969	2 851
Lohja	47 353	15 974
Raasepori	28 405	10 389
Siuntio	6 182	1 478
Lääne-Uusimaa	105 314	35 645
Askola	5 104	1 359
Lapinjärvi	2 774	861
Loviisa	15 311	5 157
Myrskylä	1 969	465
Porvoo	49 928	20 452
Pukkila	1 971	483
Ida-Uusimaa	77 057	28 777
Uusimaa	1 620 261	771 293

Linnapiirkondades on esirinnas teenindussektori töökohad, tööstus- ja logistikaalase tegevuse kontsentratsioon on suurem väljaspool pealinnapiirkonda. Maapiirkondade ametialad muutuvad biomaajanduse ja heaoluteenuste valdkondades. Uusimaa töötute arv on kasvanud suhteliselt rohkem kui kogu riigis, kuid töötuse määr on endiselt madalam kui Soomes keskmiselt.

Kliima

Aastal 2015 oli Uusimaal summaarne kasvuhoonegaaside heitkogus kokku 12,1 miljonit tonni süsinikdioksiidi ekvivalenti. Võrreldes 2012. aastaga on

heitkogused 15% võrra madalamad. Uusimaa kasvuhoonegaaside heitkogused moodustuvad ehitiste kütmisest (36 %), fossiilsete kütuste tarbimisest ja tööstusest (29%), transpordist (21%), elektritarbimisest (10%), jäätmekäitlusest (2%) ja põllumajandusest (1%). Analüüs ei hõlma lennuliiklust, laevatransporti väljaspool sadamaid ja lähiümbrust ega toiduainetööstuse ja tarbekaupade tootmise kaudseid heitkoguseid.

Joonis 6. Uusimaa-planeeringu 2050 planeeringu piirkond.

3.2 Uusimaa piirkonnad ja kohalikud omavalitsused

Piirkonnad on võrreldes üksteisega väga erinevad. Suured erinevused on elanikkonna arvudes ja tiheduses, asustuse suuruses, liikumises ja elamu tüüpides. Uusimaal on mitmeid väga linnalikke kui ka hõredalt asustatud maapiirkondi. Ka kohalike omavalitsuste omad eesmärgid ja vajadused on oma piirkondade arendamisel erinevad.

Maakonna piirkondade etapiplaneeringud koostatakse järgmistele piirkondadele:

Helsingi piirkonna etapiplaneering

Helsinki, Espoo, Vantaa, Sipoo, Kirkkonummi, Kaunialainen, Vihti, Nurmijärvi, Hyvinkää, Tuusula, Kerava, Järvenpää, Pornainen ja Mantsälä

Lääne-Uusimaa etapiplaneering

Hanko, Karkkila, Lohja, Raasepori, Inko ja Siuntio

Ida-Uusimaa etapiplaneering

Porvoo, Loviisa, Askola, Lapinjärvi, Myrskylä ja Pukkila

4. UUSIMAA-PLANEERINGU 2050 SISU JA LÄHTEANDMED

4.1 Uusimaa struktuurikava sisu

Uusimaa struktuurikavas kirjeldatakse Uusimaa kavandatavat piirkondlikku struktuuri aastal 2050. Kogu maakonda puudutavad struktuurikavas panakse paika maakonna piirkondliku struktuuri põhi-jooned ehk üleriiklik ja maakondlik keskvõrgustik ja piirkondlik struktuur koos transpordihendustega ning olulisemad rohealad.

Struktuurikava lõplikku sisu ja selles tehtavaid valikuid maakonna piirkondliku struktuuri kavandatavast olukorrast testitakse, koostades Uusimaa piirkondliku struktuuri võimalike arengusuundade kohta alternatiivseid struktuurimudeleid. Struktuurimodelite võrdlus loob aluse struktuurikava kavandatavaks piirkondlikuks struktuuriks aastal 2050. Selleni viivat arenguteed hakatakse edasi määratlema ja täpsustama piirkondade etapiplaneeringutes.

Uusimaa-planeering 2050

Uusimaa struktuurikava (õigusliku mõjuta)

Lääne-Uusimaa
maakonna
etapiplaneering
(õiguslik mõju)

Helsingi
piirkonna
etapiplaneering
(õiguslik mõju)

Ida-Uusimaa
maakonna
etapiplaneering
(õiguslik mõju)

Joonis 7. Uusimaa-planeering 2050.

Struktuurikava juhib piirkondade etapiplaneeringute koostamist. Piirkondade etapiplaneeringutes muutuvad struktuurikava laiemate piirkondlike struktuuride arengu eesmärkidega seotud põhimõtted konkreetsemateks eraldatavateks aladeks ning trasside ja objektide märgistusteks.

Uusimaa struktuurikavas käsitletakse järgmisi kogu planeerimispiirkonda puudutavaid teemasid neid omavahel kokku sobitades:

- maakonna piirkondlik struktuur* ja selle keskusvõrk, sh jaemüük
- rahvusvahelised, riiklikud ja maakondlikud transpordiühendused
- maakonna rohevõrgustik**
- loodusvarade säästlik kasutamine

4.2 Piirkondade maakonna etapiplaneeringute sisu

Piirkondade etapiplaneeringute koostamine käivitatakse 2017. aasta jooksul. Need meenutavad oma vormilt pigem traditsioonilisi alade eraldamise planeeringuid. Piirkondade etapiplaneeringud koostatakse struktuurikava põhimõtete alusel. Piirkondade etapiplaneeringute sisu täpsustub planeerimisprotsessi edenemisel koostöös piirkonna sidusrühmadega.

Piirkondade etapiplaneeringutes käsitletakse täpsemalt struktuurikavas esitatud teemasid. Peale selle võib lisanduda muid teemasid, mis on kõnealuse piirkonna seisukohast olulised ja mille käsitlemist maakonnaplaneeringus peetakse oluliseks. Nende

* Ühiskonnastruktuuri all mõeldakse tööpiirkonna, linnapiirkonna, linna, linnaosa või muud asustuse sisest struktuuri. See hõlmab elanikkonna ja elamumajanduse, tööhõive ja tootmise, teenused ja puhkepiirkondi ning neid ühendavate liiklusmagistraalide ja tehnilise taristu paiknemist ja nende omavahelist koostoimet. Erinevalt ühiskonna struktuuri mõistest tähendab piirkonnastruktuur laiemate piirkondade, kogu riigi, maakondade ja maakonna osade struktuuri. (Allikas: Kaavan vaikutukset yhdyskuntarakenteeseen, YM 2013)

** Rohestruktuur tähendab rohealadest ja nende vahelistest rohekoridoridest koosnevat võrgustikku. Rohevõrgustik on ühiskonna struktuuri osa ja sisaldab ka veealasid ehk sinist võrgustikku. (Allikas: Uudenmaan 4. vaihemaakuntakaava, UML 2016).

teemade valimine toimub koostöös piirkondade omavalitsuste ja muude ametiasutustega planeerimistöö käigus.

Piirkondade etapiplaneeringutes esitatakse arendamist vajavad objektid, ühendusteed ja alad, määratakse kindlaks nende arendamise põhimõtted ning registreeritakse esialgne teostamise järjekord.

Lääne- ja Ida-Uusimaa piirkondade planeeringute transpordilahenduste põhjal koostatakse ka transpordisüsteemi plaanid nendesse piirkondadesse. Helsingi piirkonna etapiplaneeringu liikluslahenduste aluseks on MAL2019 – projekti transpordisüsteemi osa.

Piirkondade etapiplaneeringutes arutatakse järgnevaid teemasid. Teemade esialgne loetelu on:

- keskuste võrgustik ja jaekaubandus
- reisi- ja kaubaveotranspordi võrgustikud ja piirkonnad
- asustusalad k.a elamu ja tegevusalad
- puhke- ja looduskaitsealad ning looduse mitmekesisuse seisukohalt väärtuslikud alad ja rohekoridorid
- väärtuslikud kultuurikeskkonnad (hõlmavad maastikualasid ja ehituspärandit)
- loodusvarad (metsad, põllud, vee- ja pinnasevarud, energiavarud)
- infrastruktuuri hooldus, piirkonnad ja võrgustikud (k.a energia-, jäätme- ja veehooldus)
- Keskkonnahäired (k.a lennukimüra) ja kaitsevööndid

Planeerimisprotsessis teema käsitlemine ei pruugi tagada antud teema planeeringu märkmete lisamist maakonnaplaneeringusse. Planeerimisprotsessis uuritakse, kuidas ja milliste eesmärkide järgi konkreetset teemat tuleb käsitleda ja kas maakonnaplaneering on nende eesmärkide saavutamiseks sobiv juhtimisvahend. Lisaks maakonnaplaneeringule on maakonna planeerimisel võimalik kasutada ka teisi vahendeid nagu planeeringu teostamine piirkonnaplaneeringu kaudu ja erinevate projektide abil, teavitamine ja kooskõlastamine, lobitöö ja muu mõjutamine.

4.3. Piirkondade planeeringute eriküsimused

Piirkondade planeeringute eriküsimused täpsustavad planeeringu kavandamise põhimõtteid iga konkreetse piirkonna seisukohast. Eriküsimused on koostatud eraldi iga piirkonna kohta poliitiliste juhtimisorganite, omavalitsuse ametnike ja teiste sidusrühmadega koostöös kooskõlastuste ja arutelude kaudu ning planeeringu taustauuringute põhjal.

Eriküsimustega keskendutakse piirkondade eripäradele ja millesse soovitakse konkreetsetes piirkonnas maakonna etapiplaneeringu protsessis eraldi süveneda. Kõik tõstatatud teemad ei pruugi tingimata planeeringus kajastuda aga neid käsitletakse planeerimisprotsessis selgituste või planeeringu eesmärkide teostamise edendamise kaudu.

Helsingi piirkonna etapiplaneeringu eriküsimused

- Helsingi piirkonna etapiplaneeringu ja MAL 2019- projekti kooskõlla viimine
- Olemasoleva struktuuri põhjal elamuehituse, teenuste ja äritegevuse kasvule eelduste loomine
- Kasvu kontrollitud suunamine keskustesse ja transporditeedega aladele keskkonna väärtustega arvestades
- Ühistranspordi võrgustiku arengutingimuste parandamine. Ühtlasi soodustades transpordi sujuvust, ohutust ja heitgaasi koguste vähendamist

- Rahvusvahelise konkurentsivõime seisukohalt tähtsate kontsentratsioonide ja transpordiühenduste toimimis- ja arengutingimuste kindlustamine
- Helsinki-Vantaa lennujaama tähtsuse ja mõjuga arvestamine
- Tegevusalade ja ettevõtluse edendamine arvestades piirkonna erinevate vajaduste ja tugevate külgedega
- Rohealade atraktiivsuse suurendamine kasvava puhkemajanduse ja turismivaldkonna nõudluse rahuldamiseks

Lääne-Uusimaa piirkonna etapiplaneeringu eriküsimused

- Reisijate- ja kaubaveo sujuvus
- Ettevõtluse edendamine arvestades piirkonna erinevate vajaduste ja tugevate külgedega
- Ökoloogilise võrgustiku funktsioneerimise ja loodusväärtuste eest hoolitsemine
- Taastuvenergia liikide ja infrastruktuuri hooldusega arvestamine
- Uusehitiste suunamine jätkusuutlikul viisil hea juurdepääsuga asulatesse
- Mitmekülgsede keskuste linnastruktuuri tihendamine
- Väärtuslike kultuurikeskkondade ja piirkonna vesikondi ja mereäärsust ära kasutavate turismi- ja vaba aja tegevuste arendamine säästval viisil

Ida-Uusimaa piirkonna etapiplaneeringu eriküsimused

- Asustusstruktuuri juurdepääsetavuse ja transpordivõrgu parandamine
- Mitmekülgsede tegevusalade struktuuriga arvestamine
- Energia- ja keemiatööstuse töötingimuste ja arenguvõimaluste tagamine
- Keskuste toetamine ja atraktiivse elukeskkonna, sujuva argielu ja erinevate eluasemetüüpide võimaldamine
- Keskkonna väärtuste ja potentsiaali näitamine ja kasutamine näiteks turismis
- Porvoo positsiooni tugevdamine piirkonna „mootorina“

4.4 Uusimaa-planeeringu lähteandmed

Algava planeeringuprotsessi keskseks lähteseisukohaks on Uusimaal kehtivad ja kinnitatud maakonna-planeeringud koos seletuskirjaga. Tugevnenud koostöö näiteks naabermaakondade ja oma maakonna osalejate vahel, toob maakonnaplaneeringusse uusi lähtekohti. Planeerimistöö tausta mõjutavad viie Lõuna-Soome maakonna (Uusimaa, Häme, Päijät-Häme, Varsinais-Suomi ja Kymenlaakso) ühine arendustöö ning Uusimaa Liidu ja Uusimaa ELY – keskuste koostöös koostatud tulevikuanalüüsi tulemused. Planeeringu ettevalmistamist mõjutavad ka kohalike omavalitsuste, ministeeriumide ja teiste tähtsate sidusrühmade strateegiad. Lisaks mõjutavad Uusimaa-planeeringu tausta varasemate maakonnaplaneeringute kehtestamisel Keskkonnaministeeriumilt saadud edasised planeerimise juhised, planeeringute kohta saadud tagasiside, Uusimaa kohalike omavalitsuste ja teiste sidusrühmade vaheline suhe ja maakonnaplaneeringute teostamise seiremõõtmised.

Maakonnaplaneeringu menetlusega töötatakse paralleelselt ka teiste piirkondlike planeeringutega, mida võidakse planeeringuprotsessis kasutada. Ka Uusimaa-planeeringu materjale võidakse kasutada teistes piirkondlikes protsessides ja uutes haldusstruktuurides. Paralleelsed protsessid, kaasa arvatud kasutatud seletuskiri, arendatakse edasi tihedas kooskõlastuses (näiteks Helsingi piirkonna MAL2019-projektiga). Seega sobitakse maakonnaplaneeringu protsessis kokku mitmete osapoolte lähtepunktid ja vajadused.

Maakonnaplaneeringu ettevalmistamine põhineb suurel ja mitmekülgasel andmebaasil. Olemasolevaid teadmisi kasutatakse nii oma varasemate planeeringutega seonduvalt tehtud uuringute kujul kui ka vajadusel täiendatakse neid teiste osapoolte tehtud uuringutega. Täiendavad uuringud tehakse sellisel tasemel nagu maakonnaplaneeringu täpsustase seda nõuab.

Varasemate maakonnaplaneeringute jaoks on rohkelt baasteadmisi kogutud rahvastiku, töökohtade, loodusolu ja keskkonna olukorra kohta muuhulgas kohalike omavalitsuste planeeringust. Neid baasteadmisi võidakse kasutada ka selles maakonnaplaneeringus. Andmete ajakohasust kontrollitakse ja baasteadmisi täiendatakse vajalike teemade osas.

Maakonnaplaneeringus võidakse olulisel määral kasutada ka teiste maakondade liitude, kohalike omavalitsuste, riigiasutuste ja uurimisasutuste poolt kogutud teavet.

Järgnevaid teemasid on käsitletud heakskiidetud maakonna 4. etapiplaneeringus ja seega on võimalik kasutada ajakohast teavet. Uusimaa-planeeringus hakatakse teemasid käsitlema olemasolevat teabematerjali kasutades ja seda vajadusel uuendades.

- ettevõtlusalad ja innovatsioon
- logistika
- tuuleenergia
- rohestruktuur
- väärtuslikud kultuurikeskkonnad (sh. maastik ja ehituspärand)

Liidus valmistatakse planeeringute põhiteemade kohta ka nn. arenguvisionid. Nendes arenguvisionides käiakse läbi hetkeseisundit ja toimunud arengut ning kujundatakse tulevikunägemus iga konkreetse teemaga seotud muutuvate tegurite kohta. Järeldustega täpsustatakse iga teema kohta planeeringu eesmärgid, mõeldakse välja teema esitlusviisi planeeringus ja koostatakse planeeringu jaoks kavandamispehõimõtted.

Arenguvisionid valmistatakse ette järgnevatel teemadel:

- Keskus- ja teenuste võrgustik ning tegevusalad
- Asustusstruktuur ja elamumajandus
- Energia ja kliima
- Keskkonna atraktiivsuse tegurid
- Transport ja logistika

Lisaks on liidus koostatud ja käivitatud taustauuringuid erinevate maakasutuse teemade, töökeskkonna hetkeolukorra ja muutuste kohta. Uusimaa-planeeringu koostamisega seotud olulised juba teostatud ja käivitatud uuringud teemade järgi reastatult on järgmised:

Piirkonna- ja ühiskonnastruktuur

- Uusimaa piirkonna majanduse stsenaariumid ning rahvastiku- ja tööhõiveprojektsioonid
- Uusimaa piirkonna- ja ühiskonnastruktuuri kaardistik
- Lõuna-Soome arengukoridoride profileerimine

Tegevusalad ja tööhõive

- Uusimaa jaemüügivõrgu areng ja võrdlus
- Turismi piirkondlik struktuur Uusimaal 2050
- Turismi edendamine maakonnaplaneeringuga

Energia ja kliima

- Süsinikneutraalse Uusimaa 2050 teekaart
- Uusimaa bioenergia uuring

Transport ja logistika

- Lõuna-Soome transpordikoridoride võrdlus piirkonna majanduse seisukohalt
- Helsinki-Vantaa lennujaama tähtsus ja mõju Uusimaale
- Lõuna-Soome transpordikoridoride logistikauuring

Tulevikuanalüüs

- Ekspertide artiklid tuleviku väljakutsete ja arengusuundade kohta Uusimaa-planeeringu 2050 põhjana
- Uusimaa tulevikuvision

Uuringute teemad ja täpsem sisu selguvad planeeringutöö käigus. Lõpetatud uuringud on kättesaadavad planeeringu internetileheküljel:
www.uudenmaanliitto.fi/uusimaa-kaava/selvitykset

5. MÕJUDE HINDAMINE

5.1 Peamised hinnatavad mõjud

Maakasutus- ja ehitusseaduses (MRL) ja -määruses (MRA) on sätestatud, kuidas ja milliseid mõjusid hinnatakse maakonnaplaneeringut koostades.

Mõjude hindamise kaudu saavad planeeringu koostajad, osalejad ja otsustajad informatsiooni planeeringu teostamise mõjude, tähtsuse, suunamise ja ebasoodsate mõjude leevendamise võimaluste kohta. Mõjusid uuritakse juba planeeringu koostamisfaasis, et osataks planeeringu lahendused arendada nii, et need täidaks võimalikult hästi planeeringule seatud eesmärgid.

Kuna maakonnaplaneeringul on juriidilist mõju kohalike omavalitsuste planeerimisele, ametiasutustele ja mõnedel juhtudel ka üksikisikutest maaomanike tegevusele, pööratakse erilist tähelepanu planeeringu juriidiliste mõjude piisavale ja selgele esitamisele.

Uusimaa-planeeringu mõjupiirkonda kuuluvad peale planeeringuala 26 valla ka need planeeringualasse mittekuuluvad piirkonnad, millele võib planeeringus kavandatud maakasutus olulist mõju avaldada. Mõjupiirkonnad on halduslikud, funktsionaalsed või biogeograafilised. Mõjude olulisus ja mõjupiirkonna ulatus sõltub planeeringus käsitletavatest tegevustest ja maakasutuse sihtotstarvetest. Sõltuvalt planeeringus käsitletavate teemade ulatusest ja iseloomust võivad mõjud varieeruda valla piire ületavatest maakonna piire ületatavateni ja isegi tervet riiki puudutavate mõjudeni.

Planeeringulahenduse üldiseid mõjusid hinnatakse maakasutus ja ehitusseaduse (MRL) järgse maakonna-planeeringu sisu nõuete ja riiklike maakasutuseesmärkide suhtes. Lisaks sellele hinnatakse mõjusid kehtivate maakonnaplaneeringute ja teiste maakondlike eesmärkide ja projektide suhtes.

Oluline on mõjusid hinnates tähelepanu pöörata mõjude suurusele, ulatusele ja jaotusele, ajalisele kestusele ning mõjude teostumise kindlusele/ebakindlusele.

Piirkonnad, millele eeldatavasti avaldub olulist mõju, selguvad planeeringuprotsessis, planeeringu

MRL §9:

Planeeringut koostades tuleb vajalikus ulatuses välja selgitada planeeringu teostuse keskkonnamõjud k.a. sotsiaalmajanduslikud, sotsiaalsed, kultuurilised ja teised mõjud. Uuringuid tuleb teha kogu selle piirkonna kohta, millel planeeringust tingituna olulised mõjud arvatakse olevat.

MRL §1:

Planeeringu mõjusid hinnates võetakse arvesse planeeringu ülesanne ja eesmärk, varem läbiviidud uuringu ning teised uuringute vajalikkust mõjutavad tegurid. Uuringud peavad andma piisavalt informatsiooni, et oleks võimalik hinnata planeeringu teostamise olulisemaid otseseid ja kaudseid mõjusid:

- inimeste elutingimustele ja elukeskkonnale;
- pinnasele ja aluspõhjakiivimitele, veele, õhule ja kliimale;
- taimestikule ja loomastikule, looduse mitmekesisusele ja loodusvaradele;
- piirkonna- ja ühiskonnastruktuurile, sotsiaal- ja energiamajandusele ning transpordile;
- linnapildile, maastikule, kultuuripärandile ja ehitatud keskkonnale.

sisulahenduste ja hindamise käigus ning osalejatega arutelude ja tehtud uuringute põhjal.

Mõjude hindamise tulemustega võib tutvuda planeeringumaterjali osana, mida tehakse planeeringu koostamise erinevates etappides.

Uusimaa-planeeringu hindamisel pööratakse erilist tähelepanu planeeringu majanduslike ja sotsiaalsete mõjude ning kliimamõjude hindamisele. Nende prioriteetsete teemade hindamise täpsemat käsitlemist planeeringutöös sooviti ka varasemate planeeringute kohta antud tagasisides. Ka planeeringus käsitletavat teemat soosivad nende prioriteetsete teemade analüüsimist.

5.2 Meetodid

Mõjusid hinnatakse nii sõnaliselt kui ka erinevatele numbrilistele ja asukohaandmetele põhinevate osaliselt automatiseeritud meetoditega. Mõjusid hinnatakse planeeringu kõigis etappides ja hindamisi tehakse igas etapis kõige sobivamal viisil. Oluline on hinnata mõjusid sellise taseme ja täpsusega nagu maakonnaplaneering üldjoonelise planeeringuna seda eeldab. Oluline on ka planeeringu eesmärkide kohane mõju hindamine.

Mõjude hindamist tehakse nii liidu enda eksperttööna kui ka välisekspertide tellimustööna, millest osa moodustavad eksperthinnangud. Hindamisel kasutatakse varasemast rohkem ruumiandmekogumeid ja nende töötlemiseks välja töötatud kõige

uuemaid meetodeid. Töö teostatakse nii eraldiseisva hindamisena kui ka teema- või piirkonnakohaste uuringute osana, arenguvisionidena ja neis sisalduvate võimalike alternatiivanalüüsides. Hindamisel kasutatakse vajaduse korral liidu varasemaid planeeringu-analüüse ja teiste osapoolte koostatud hindamisanalüüse, mida on tehtud seoses kohalike omavalitsuste planeerimise ja keskkonnamõjude väljatöötamise seaduse (YVA- seaduse) projektidega.

Mõjusid Natura 2000 võrgustikule hinnatakse piirkonnapõhiselt ja vajadusel ollakse valmis hindama mõjusid looduskaitse seaduses ettenähtud täpsusega.

6. KOOSKÖLASTUS

Planeeringu sisu, mõjude ja teiste oluliste küsimuste kohta on oluline saada kõigilt osapooltelt arvamusi, kelle elu või tegevust maakonnaplaneering mõjutab. Erinevates etappides saadud tagasisidet ja välishindamisi kasutatakse ettevalmistamisel ja planeerimisprotsessis. Kaasamine toob poliitiliste otsustele aluseks olevat olulist sisu planeerimisprotsessi. Koostööd tehes pühendutakse ühiste eesmärkide teostamisele.

6.1 Ametiasutuste ja sidusrühmade koostöö

Koostööl omavalitsuste, ametivõimude ja sidusrühmade vahel on planeerimisprotsessis oluline osa. Arutelusid maakonnaplaneeringu lähtekohtade, eesmärkide, sisu ja lahendusvõimaluste kohta peetakse kogu planeerimisprotsessi jooksul alalistes töörühmades kui ka vastavalt vajadusele eraldi

korraldatavates õpikodades, seminarides ja kohtumistel.

Uusimaa-planeeringu ettevalmistuse toetuseks on loodud erinevaid teemasid valdavaid ekspertgruppe täiendamaks liidu oma teadmisi. Ideede leidmiseks ja arendamiseks planeeringutöös on loodud kohalike omavalitsuste planeeringute- ja liikluskorralduse ametnikest koosnev nn. sparringrühm. Vastavaid ekspertide grupe on kokku pandud ka elamumajanduse ja transpordi teemade lahkamiseks. Peale omavalitsuste on gruppides esindatud ka riigi transpordiametnikud ja Helsingi piirkonna teised vallaliidud. Uusimaa kohalike omavalitsuste ametnikud ja otsustajad saavad osaleda planeeringu koostamisel ka erinevate töötubade ja seminaride kaudu.

Helsingi piirkonna etapiplaneeringu eriküsimuseks on selle kooskõlastamine paralleelselt koostatava MAL2019- projektiga. Kavade kokkusobitamine tagatakse pideva koostööga ekspertide kohtumiste ja ametnikele mõeldud seminaride kaudu planeeringu igas etapis. MAL2019-projekt kavatsetakse heakskiita kevadel 2019 ja Uusimaa-planeering suvel 2019, seega on protsesside kokkusobitamiseks head eeldused.

Maakasutuse- ja ehitusseadusele põhinevad ametkondade läbirääkimised korraldatakse Uusimaa-planeeringu 2050 algetapis ja kava ettepaneku etapis. Erinevate teemadega läbirääkimisi korraldatakse kogu planeerimisprotsessi jooksul.

Maakonna piirkondlike etapiplaneeringute ettevalmistamiseks määratakse 2017 aasta jooksul igat omavalitsust esindavad poliitilised kontrollkomisjonid. Maakonnavalitsus nimetab kontrollkomisjonid liikmesvaldade kohalike omavalitsuste ettepanekute põhjal. Komisjonide ülesandeks on arutada planeeringu sisu ja lahendusi, kuid tegelikke otsuseid langetatakse maakonnavalitsuses ja -nõukogus. Hinnangu andjatele korraldatakse õpitubasid nii ettevalmistuse kui ka ettepanekute etapis.

Lisaks on loodud planeeringute ettevalmistuse toetamiseks igale planeeringule oma ekspertrühm, mis koosneb iga piirkonna kohaliku omavalitsuse ametnikest ja teistest piirkonna asjatundjatest.

Planeeringu ettepanekute kohta palutakse asjaga seotud kohalikelt omavalitsustelt ja teistelt ametkondadelt ja organisatsioonidelt arvamused avaldada, millele liit koostab vastused. Ettevalmistusetapis palutakse arvamused avaldada ka kohalikelt omavalitsustelt ja teistelt olulistelt ametkondadelt.

Maakasutus- ja ehitusseadus §62

Koostöö ja kooskõlastused planeeringu ettevalmistamisel

Planeerimismenetlust tuleb korraldada ja planeerimise lähteseisukohtade, eesmärkide ja võimalike alternatiivide kohta planeeringu ettevalmistustel tuleb teavitada nii, et piirkonna maaomanikel ja nendel, kelle elamist, töötamist või teisi olusid planeering võib oluliselt mõjutada, ning ametkondadel ja organisatsioonidel, kelle tegevusala planeeringus käsitletakse, on võimalus osaleda planeeringu ettevalmistamisel, hinnata planeeringu mõjusid ja oma arvamust kirjalikult või suuliselt väljendada.

Maakasutus- ja ehitusseadus §63

Kaasamis- ja hindamiskava

Planeeringu koostamisel tuleb piisavalt varases staadiumid koostada planeeringu otstarbe ja tähendusele vastav kava kaasamise-, koostöö- ja kooskõlastamise korra ning planeeringu mõjude hindamise kohta.

Planeeringu kehtestamisest tuleb teavitada sellisel viisil, et osalejatel oleks võimalus saada informatsiooni planeeringu lähteseisukohtade, kavandatud graafiku ning kaasamis- ja hindamismenetluse kohta. Teavitamist tuleb korraldada arvestades planeeringu otstarvet ja tähendust. Teavitada võib ka samaaegselt planeeringu ülevaatest teavitamisega. Planeeringu kehtestamist sätestatakse täpsemalt riiginõukogu määrusega. (30.12.2008/1129)

Maakasutus- ja ehitusmäärus §30

Arvamuse esitamine

planeeringu ettevalmistamisel. Maakasutus- ja ehitusseaduse §62 ette nähtud osalejate arvamuse avaldamise võimalust planeeringu koostamise etapis võidakse läbi viia planeeringu avaliku väljapanekuna ja jättes võimaluse arvamuse kirjalikult või suuliselt kindlaks määratud aja jooksul või spetsiaalselt planeeringut puudutaval koostumisel või mõnel teisel sobilikus peetaval viisil avaldada. Selles etapis võivad arvamust esitada ka teised kohaliku omavalitsuse liikmed.

6.2 Koostöö ja kooskõlastus

Planeeringu ettevalmistamine

Maakonnaplaneeringut ettevalmistades tuleb teha koostööd nende inimeste ja organisatsioonidega, kelle olukorda või huve võib planeering oluliselt mõjutada.

Maakonnaplaneeringu kohta kogutakse tagasisidet mitmetel etappidel ja erinevatel viisidel. Kogutud tagasisidet kasutatakse planeeringu koostamisel. Planeeringu ettevalmistamise ajal on võimalus anda tagasisidet vabas vormis, kuid soovitatavalt tagasiside anda avaliku väljapaneku ajal. Ettevalmistusmaterjal pannakse avalikule väljapanekule arvamuste esitamiseks Uusimaa liidu veebilehele.

Tagasisidet kogutakse erinevatel viisidel nagu näiteks seminaridel, töötubades ja internetipõhiste küsitluste ja kommentaariumide abil. Parim viis on anda tagasisidet kirjalikult, et seisukohti saaks täpselt dokumenteerida. Tagasisidet võib planeeringu avaliku väljapaneku ajal anda ka veebikeskkonnas, mil tagasiside võidakse suunata soovitud kohta.

Maakonnaplaneeringu veebikeskkond asub aadressil: kartta.uudenmaanliitto.fi/maakuntakaavat.

Planeeringu ettepanek

Planeeringu ettepaneku avalikul väljapanekul võivad kõik osalejad avaldada oma seisukohti ehk nn. märkusi, millele maakonna liit annab kirjaliku vastuse ehk vaste. Maakonnaplaneeringu ettepanek on avalikul väljapanekul planeeringu piirkondade omavalitsustes vähemalt 30 päeva. Märkused tuleb maakonna liidule esitada enne avaliku väljapaneku tähtaja lõppemist.

Uusimaa-planeeringu 2050 avaliku väljapaneku ajad ja materjalid täpsustatakse planeerimisprotsessi ajal. Hetkeseisu saab uurida Uusimaa-planeeringu veebilehelt www.uudenmaanliitto.fi/uusimaa-kaava.

6.3 Otsuste tegemine

Planeeringu peamised ettevalmistusaja otsused teeb liikmesvaldade omavalitsuste poliitikutest moodustatud maakonnavalitsus. Maakonnavalitsus tegeleb kaasamis- ja hindamiskavaga, mille kohta võib seejärel arvamusi esitada. Maakonnavalitsus kiidab heaks ka planeeringu ettepaneku hindamisele saatmise, paneb planeeringu ettepaneku avalikule väljapanekule ning esitab heakskiidetud lõpliku planeeringu ettepaneku volikogule.

Uusimaa-planeeringu kinnitab maakonna volikogu, peale mida on maakonnaplaneering kehtiv. Seoses kinnitamisega tühistamisele esitatud maakonnaplaneeringumärgete kehtivus lõppeb.

7. AJAKAVA

Algatamise etapp kevad 2016–kevad 2017

- Teavitatakse planeeringu algatamisest
- Alustatakse vajalike taustauuringutega
- Koostatakse kaasamis- ja hindamiskava (OAS)
- Teavitatakse kaasamis- ja hindamiskavast (OAS) ning võimaldatakse esitada arvamusi
- Korraldatakse planeeringu lähteseisukohti ja esialgseid eesmärke puudutav ametkondade 1. arutelu
- Planeeringu eesmärkide heakskiitmine maakonnavalitsuses

Ettevalmistusetapp kevad 2017–sügis 2018

- Jätkatakse taustauuringuid
- Koostatakse arenguvisionide ja struktuurimudelite variandid ning hinnatakse koostöös kohalike omavalitsuste ja teiste sidusrühmadega nende mõjusid
- Alustatakse struktuuriplaneeringu ja maakonna piirkondlike etapiplaneeringute ettevalmistamist uuringute, arenguvisionide ja struktuurimudelite baasil koostöös piirkondlike ekspertide ja otsustajatega. Piirkondade planeeringutööd juhivad piirkondlikud kontrollkomisjonid
- Palutakse hinnanguid ettevalmistusmaterjalide kohta kohalikelt omavalitsustelt ja ametkondadelt kevadel 2018. Samal ajal võib kes iganes ettevalmistusmaterjalide kohta vabas vormis arvamust esitada
- Piirkondade planeeringute eskiisid pannakse tutvumiseks ja seisukohavõttude esitamiseks välja 2018. aasta sügisel.

Ettepaneku koostamise etapp sügis 2018–sügis 2019

- Koostatakse planeering ettevalmistusetapis saadud tagasiside ja kõikide täiendavate uuringute põhjal
- Täpsustatakse mõjude hindamist
- Palutakse hinnanguid planeeringumaterjali kohta enne avalikult väljapanekule panemist
- Maakonnavalitsus vaatab läbi planeeringumaterjalide kohta antud hinnangud ja annab neile vasted
- Korraldatakse 2. ametkondade vaheline arutelu
- Maakonnavalitsus kiidab heaks ettepaneku eelnõu ja seejärel pannakse see avalikule väljapanekule. Kui avaliku väljapaneku järgselt eelnõud oluliselt muudetakse, siis pannakse see uuele avalikule väljapanekule

Vastuvõtmise etapp sügis 2019

- Maakonnavalitsus vaatab läbi ettepaneku eelnõu kohta esitatud märkused ja vastab neile
- Ettepanek viimistletakse võimalike lisauuringute, koostöö ja kooskõlastuse alusel
- Planeering kiidetakse heaks maakonnavalitsuse poolt ja valitsus esitab lõpliku planeeringu ettepaneku nõukogule kinnitamiseks
- Planeering kinnitatakse maakonna nõukogus

Seire ja kehtestamine 2020–

- Uusimaa maakond jälgib ja edendab planeeringu rakendamist erinevatel viisidel ning vajadusel muudab planeeringut

8. LISATEAVE

Uusimaa liidu veebiaadressil www.uudenmaanliitto.fi teavitatakse alati planeeringuprotsessis toimuvatest olulistest muutustest.

Planeeringu algatamise, hinnangute ajakava ning avaliku väljapaneku kohta teavitatakse Uusimaa liidu veebilehel, Uusimaa liidu ja liikmesvaldade ametlikel teadete tahvlitel ning Uusimaa liidu poolt määratletud ajalehtede kuulutuste veergudel. Kasutatavad ajalehed on Aamuposti, Östnyland, Keski-Uusimaa, Länsi-Uusimaa ja Västra Nyland ning riiklikud Helsingin Sanomat ja Huvudstadsbladet.

Ametlik planeeringumaterjal saadetakse seoses koostamisetapi avaliku väljapanekuga ja Uusimaa liidu liikmesvaldade ametlikele teadetetahvlitele. Eelnevatele lisaks on materjalid välja pandud tutvumiseks ja kommenteerimiseks Uusimaa liidu kontoris (Esterinportti 2B, Helsingi) ja Uusimaa liidu veebiaadressil.

Maakonnaplaneeringu ajakohast olukorda võib jälgida ka meili teel saadetava uudiskirja teel. Postitusnimekirja saab registreerida liidu veebiaadressil www.Uudenmaanliitto.fi/uutiskirjeet.

Vajadusel võib võtta ühendust ka planeeringu koostajatega. Selleks kõige lihtsam viis on e-posti teel.

Kontaktandmed

Uusimaa liit, ruumilise planeerimise osakond:
Uudenmaan liitto
Esterinportti 2, 00240 Helsinki
puh. (09) 4767 411

Merja Vikman-Kanerva, piirkonnaplaneerimise juht,
+358 40 638 6669
Ilona Mansikka, planeerimise juhataja,
+358 40 524 9186

Uusimaa liidu e-posti aadress:
toimisto@uudenmaanliitto.fi (kontor)

Isikute meiliaadressid on kujul:
eesnimi.perekonnanimi@uudenmaanliitto.fi
Uusimaa-planeeringu 2050 veebileheküljel
www.uudenmaanliitto.fi/uusimaa-kaava

Sotsiaalmeedia kanalid
facebook.com/uudenmaanliitto
twitter.com/uudenmaanliitto
youtube.com/uudenmaanliitto

Uudenmaan liitto // Nylands förbund
Helsinki-Uusimaa Regional Council

Esterinportti 2 B • 00240 Helsinki • Finland
+358 9 4767 411 • toimisto@uudenmaanliitto.fi • uudenmaanliitto.fi